

ROVERS KÝ KMEN

*skautský časopis
pro rovery
a rangers*

Skauting nejen pro chlapce

OBSAH

Editorial 3

CO OTŘÁSÁ (SKAUTSKÝM) SVĚTEM

Ze světa 4

Z hnutí 6

Anketa: Připadají si skautsky diskriminované? 8

TÉMA

Skauting nejen pro chlapce 13

Rozhovor s transsexuálním skautem Rexem 18

ROVERING

Sloupkořadí 20

SVĚT KOLEM NÁS

Když tělo hoří a voda zamrzá 25

Vyrazíme na poznávací cestu jižním expresem 28

KULTURA

Příběhy o ženách nejen pro ženy 33

ČEKATELSKÁ

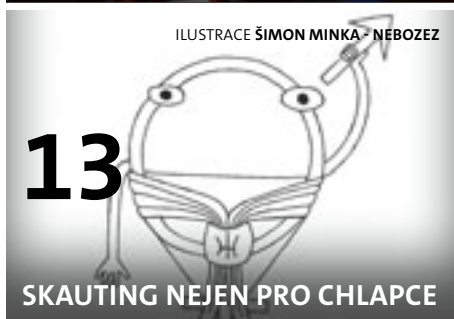
Průkopnice skautingu, které z dívek udělaly holky do nepohody 37

Koedukace v příběhu 41

POZVÁNKY

Recept na roverské léto 44

Pozvánky 46

časopis pro rovery a rangers

číslo 118, ročník 24

vychází 5× ročně

registrační číslo MK ČR E 10199,
ISSN 1213-0664

Předplatné zajišťuje SEND Předplatné s.r.o.

Pro registrované členy Junáka je předplatné řešeno v rámci on-line registrace.

Více na www.skaut.cz/casopisy.

Vydavatel

Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s.

Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1
IČ: 64934926

tel.: 234 621 223, fax: 234 621 399

e-mail: tdc@skaut.cz

web: www.skaut.cz/tdc

www.skaut.cz/obchod

Redakce

Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s.

Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1

e-mail: kmen@skaut.cz

web: www.skaut.cz/kmen

archiv: casopisy.skaut.cz/kmen

Šéfredaktoři

Kristýna Pechová – Týna

a Vojtěch Kousal – Kousy

Editor

Matěj Richtr – Vypravěč

Redaktoři

Simona Sustrová – Sasanka

Vojtěch Brodský – Wojtziech

Anna Vařeková – Barbie

Petra Běnková – Peta

Karolína Černá – Kája

Petra Sýkorová – Šurikata

Markéta Těthalová – Maki

Tereza Hrubešová – Terka

Šarka Porvichová – Šfovík

Ondřej Vodička – Miego

Korektury

Lucie Víchová

Anna Kolčarová – Kolča

Barbora Lichnovská – Barča

Anna Rouleová – Sneu

Dále na tomto čísle spolupracovali autoři článků, fotografií a ilustrací.

Autorka titulní strany

Magdaléna Bohuslavová

IMAGEMAKERS

Grafická úprava a zlom

Imagemakers – Jitka Turbáková

e-mail: info@imagemakers.cz

www.imagemakers.cz

Tisk

Triangl, a.s.

Předplatné

SEND Předplatné s. r. o.

www.send.cz/skaut

tel.: 225 985 225, 777 333 370

SMS: 605 202 115

Uzávěrka čísla čísla 119 bude 15. března.

Zaslané materiály se vrací na vyžádání,

redakce si vyhrazuje právo

na úpravu příspěvků.

EDITORIAL

Milé sestry, milí bratři,

pro číslo, které držíte v rukou, jsme zvolili téma „Skauting nejen pro chlapce“ jako referenci na knihu Scouting for Boys, kterou veškeré skautské snažení začalo.

Před více než 100 lety určovali chod světa muži a vše se točilo zejména kolem nich. Pak ale svět zažil vlnu feminismu, kde se o slovo a své místo ve společnosti začala hlásit druhá polovina lidstva – ženy. Poslední dobou řešíme další problémy, které dnes vyvolávají podobné emoce, jako tehdy boj za práva žen. K náhledu do problematiky, jak skautské hnutí přijímá transsexuály nabízíme rozhovor Rexem, který je transsexuální skaut.

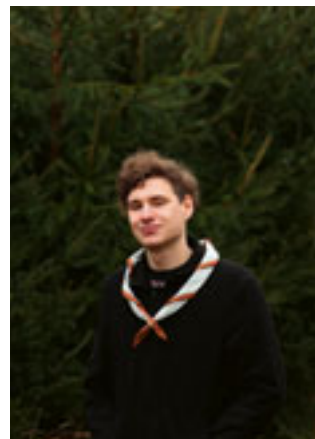
Osobně jsem se při tvorbě časopisu nejvíc těšil na anketu mezi skautkami a jejich zkušenostech s despektem a na analýzu v rámci článku Skauting nejen pro chlapce, která přináší tvrdá data z oblasti vnímání rozdílů na základě pohlaví.

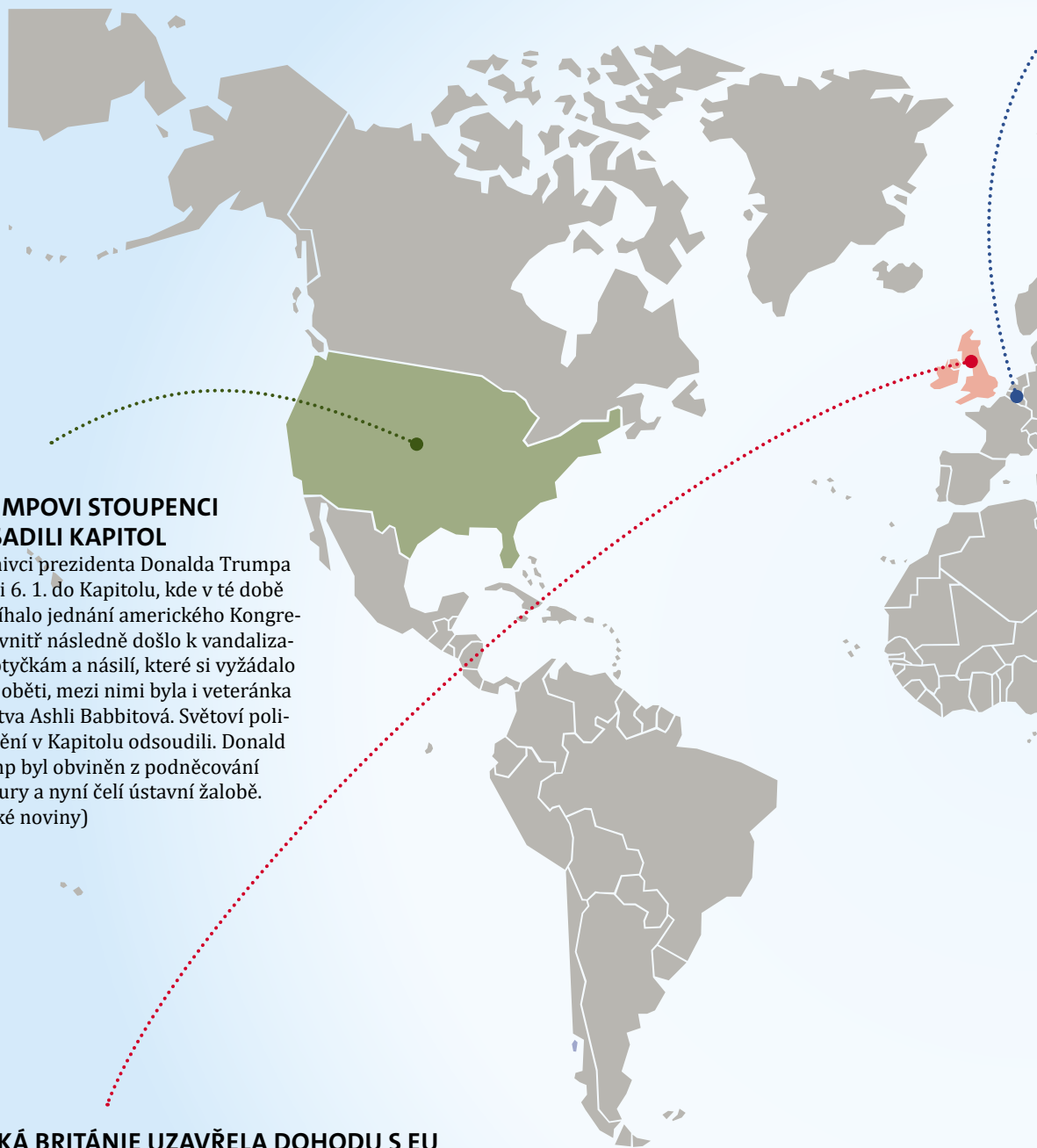
Baden-Powella, Svojsíka a Setona zná asi každý. Agnes Baden-Powellovou možná také, ale další ženy v hnutí? Na ně je obtížnější si vzpomenout. Právě proto je najdete v rubrice Čekatelská společně s výhodami a nevýhodami koedukovaných oddílů z pohledu Špalka.

Po přečtení časopisu se můžete hlouběji ponořit do tématu s naším výběrem filmů a knih v rubrice Kultura.

Časopis se Vám dostává do rukou před Dnem zamyšlení, který připomíná narození zakladatele a zakladatelky skautingu. Věřím, že časopis bude v následujících dnech inspirací a pramenem pro Vaše rozjímání.

Matěj Richtr – Vypravěč
editor Roverského kmene

TRUMPOVI STOUPENCI OBSADILI KAPITOL

Příznivci prezidenta Donalda Trumpa vnikli 6. 1. do Kapitolu, kde v té době probíhalo jednání amerického Kongresu. Uvnitř následně došlo k vandalizaci, potyčkám a násilí, které si vyžádalo čtyři oběti, mezi nimi byla i veteránka letectva Ashli Babbitová. Světoví politici dění v Kapitolu odsoudili. Donald Trump byl obviněn z podněcování vzpoury a nyní čelí ústavní žalobě. (České noviny)

VELKÁ BRITÁNIE UZAVŘELA DOHODU S EU

Velká Británie uzavřela s Evropskou unií (EU) dohodu upravující jejich vztahy po konci přechodného období brexitu (31. 1. 2021). Stěžejním bodem, který se podařilo vyjednat, byla pro Británii obchodní výměna bez celních bariér. Například program ERASMUS se však zachovat nepodařilo. Dohoda musí být ještě schválena členskými zeměmi EU, Evropským parlamentem a britskými poslanci. V Británii dohodu schválili již 30. 12. 2020, europoslanci o ní budou hlasovat tento rok. (České noviny)

EU SCHVÁLILA NOVÝ SANKČNÍ REŽIM

Ministři zahraničí schválili v Bruselu 7. 12. vznik nového sankčního režimu, který umožní státům EU snáze postihovat porušování lidských práv. Opravňuje členské státy k zmrazení majetku či k zákazu vstupu na své území občanům jakékoliv země, kteří se dopustili porušení lidských práv. Tento režim se vztahuje především na tak závažná provinění vůči lidským právům, jako je genocida, mučení, mimosoudní popravy apod. (České noviny)

ČÍNSKÁ SONDA ÚSPĚŠNĚ DOKONČILA SVOU MISI

Kapsle čínské vesmírné sondy Čchang 5, která měla dopravit na Zemi vzorky měsíční horniny, přistála na území Mongolska. Odhaduje se, že by měla dovést přibližně 2 kilogramy výzkumného materiálu. Sonda odstartovala 23. 11. 2020, na povrchu Měsíce přistála o devět dní později. Cestu zpět na Zemi zahájila 13. 12. a úspěšně ji ukončila tři dny poté. Jedná se o první sondu vyslanou pro sběr vzorků měsíční horniny od roku 1976. (České noviny)

POTÁPĚČI NA DNĚ MOŘE OBJEVILI ENIGMU

Němečtí potápěči objevili 3. 12. 2020 na dně Baltského moře Enigmu, válečný šifrovací stroj používaný za druhé světové války nacistickou armádou k šifrování tajných depeší. Pravděpodobně pochází z některé z nacistických bojových ponorek, které námořníci úmyslně potopili nedaleko zátoky Gelting těsně před kapitulací Německa, během tzv. operace Duha. Šifrovací stroj bude vystavený na zámku Gottorf ve spolkové zemi Šlesvicko-Holštýnsko. (České noviny)

IZRAEL ČEKÁJÍ NOVÉ VOLBY

Izrael za poslední dva roky čekají 23. 3. již čtvrté volby. Izraelským politikům se totiž nepodařilo do nejzazšího termínu dohodnout na schválení rozpočtu, a tak byl podle izraelského zákona rozpuštěn parlament a do tří měsíců se musí konat nové volby. Minulý rok na jaře ve volbách těsně zvítězila nejsilnější pravicová strana Likud, avšak nezískala spojení pro sestavení vlády. Obdobná situace, doprovázená navíc obviněním izraelského premiéra Netanjahua z korupce, nastala v září, kdy vyhráli Modrobílí. (Aktuálně.cz)

VEDOUcí ZÍSKAJÍ PLACENÉ VOLNO NA TÁBOR

Česko – Od letošního roku je možné, aby zaměstnanci, kteří působí na táborech a akcích pro děti a mládež (tedy i skautští vedoucí), požádali nad rámec své dovolené nejen o tři týdny neplaceného volna, ale i o týden (5 pracovních dní) volna, které jim prostřednictvím zaměstnavatele zaplatí stát. Podmínkou je, aby u oddílu působili soustavně minimálně jeden rok. (crdm.cz)

SKAUTKY Z MORAVSKÝCH BUDĚJOVIC VYDĚLALY 140 TISÍC PRO NEMOCNÉ DĚTI

Česko – Již po osmé se skautky ze 4. oddílu Slunečnice V Moravských Budějovicích na Vysočině pustily do charitativního projektu na podporu dlouhodobě nemocných dětí. I přes omezení spojená s pandemií koronaviru se jim podařilo ve své kavárně vybrat rekordní částku.

Skautky projekt nazvaly Coffee to Help. Vychází ze snu si jednou založit vlastní kavárnu. Organizátorky každoročně vyberou nemocné dítě či děti z okolí a veškerý výtěžek z provozu kavárny a souběžně probíhající sbírky věnují jeho nebo jejich rodině. (Skaut.cz)

SKAUTI Z MALAJSIE PODPOŘILI LOKÁLNÍ ÚŘADY V ZÁCHRANNÉM ÚSILÍ PO VYTRVALÝCH DEŠTÍCH A POVODNÍCH

Malajsie, Sarawak – Malajsijské roveři pomáhali úřadům v zaplavené oblasti už od 14. ledna. Roveři se rozdělili do týmů podle svých schopností a zkušeností. Někteří se zapojili přímo v terénu, ostatní v centrech, kde pomáhali s registrací, distribucí pitné vody, jídla a léků. Kladou si za cíl, aby o tyto oblasti bylo postaráno a pomoc byla dostupná všem, kteří ji potřebují. (Scout.org)

EVROPSKÉ JAMBOREE 2021 BYLO ZRUŠENO

Polsko – Pořadatelé oznámili definitivní zrušení Evropského jamboree 2021. Akce byla původně o rok přesunuta kvůli pandemii, avšak i letošní dlouho připravovaný ročník byl nakonec zrušen. Akce se naposledy konala před více než 10 lety a přípravy zrušeného ročníku probíhaly od roku 2017.

Zrušení je odůvodněno nenaplněním minimálního limitu 10 000 potvrzených účastníků, a také nepředvídatelnou koronavirovou situací. (Křižovatka)

CHORVATŠTÍ SKAUTI SE VRHLI NA POMOC OBLASTEM ZASAŽENÝM ZEMĚTŘESENÍM

Záhřeb – Chorvatsko bylo na konci roku 2020 zasaženo zemětřesením. Spousta vesnic a měst v Chorvatsku byla poškozena nebo úplně zničena. Chorvatští skauti byli mezi prvními, kteří stavěli kemp pro ty, kdo byli zasaženi, a organizovali dobrovolníky. Jejich práce zahrnovala logistiku a celkovou organizaci kempu. Asistovali také při rozdělávání jídla.

„Naši skautští dobrovolníci pracují za těžkých podmínek v dešti a mrazu. Zima, vlhkost a bláto při práci jsou pro ně bohužel běžné. Přesto, dodat jídlo, přístřešek a další nutnosti všem, kteří je potřebují, je stále běh na dlouhou trať,“ říká Dan Spicer, vůdce chorvatských skautů. (Scout.org)

VE VĚKU 96 LET ZEMŘEL CHEMIK A SKAUT JINDŘICH HOJER, PŘEDLOHA POSTAVY Z FOGLAROVÝCH RYCHLÝCH ŠÍPŮ

Česko – Ve věku 96 let zemřel pedagog, chemik a skaut Jindřich Hojer. Informovala o tom Skautská nadace Jaroslava Foglara. Jindřich Hojer se stal předlohou pro jednu z hlavních postav komiksu Rychlé šípy. Od roku 1936 byl členem skautského oddílu Pražská Dvojka, kde se seznámil s Jestrábem, neboli Jaroslavem Foglarem. Právě tam ho Foglar oslovil, zda by propůjčil své jméno komiksovému hrdinovi z Rychlých šípů. Jindřich Hojer strávil v oddílu pět let. Kromě chemie měl rád hlavolamy a horolezectví. (iRozhlas)

UPLYNULO 80 LET OD ÚMRTÍ ZAKLADATELE SKAUTINGU

Velká Británie, Česko – Skauting je dnes největším hnutím mladých na světě. Hlásí se k němu 60 milionů dětí, mladých lidí a dospělých dobrovolníků z 216 zemí světa. Jeho zakladatel, Robert Baden-Powell zemřel 8. 1. 1941.

Skauting přispívá k formování charakteru, přináší mladým lidem dobrodružství a partu kamarádů. V Česku je dnes skautů a skatek téměř 68 tisíc a Junák – český skaut je největší výchovnou organizací pro děti a mládež v zemi. To všechno se stalo díky zakladateli světového skautingu, Robertu Baden-Powellovi. Od jeho úmrtí uplynulo 8. ledna právě 80 let. (Skaut.cz)

ANKETA: PŘIPADAJÍ SI SKAUTKY DISKRIMINOVANÉ?

AUTORKA ANNA VAŘEKOVÁ – BARBIE

Ve vedoucích pozicích státních firem je v současné době zhruba jen 5 procent žen. Jako organizace si v tomto případě stojíme velmi dobře, polovina členů Náčelnictva jsou ženy a ve Výkonné radě Junáka máme ženy zastoupené téměř čtyřiceti procenty. Zda se během své skautské cesty setkaly s disrespektem kvůli svému pohlaví a jak na tuto problematiku nahlíží, nám prozradily oslovené respondentky.

VENDULA BUŠKOVÁ – VĚŇA, NÁČELNÍ JUNÁKA

Setkala jsi se v naší organizaci s disrespektem kvůli tomu, že jsi dívka?

Chvilí jsem nad tou otázkou přemýšlela a myslím, že nesetkala. Nesetkala jsem se přímo s nějakou nepříjemnou situací, s diskriminací. Ale opakovaně na téma postavení žen v naší organizaci narážím například při oslovování kandidátek do ústředních orgánů. Do Náčelnictva jsou voleny ve stejném poměru ženy i muži a setkávám se stále s nutností/potřebou to obhajovat. Téma rovnosti (a to nejen genderové) je pro mě především o pestrosti – názorové, věkové, zkušenostní.

Co bys poradila dívkám, v případě, že se s disrespektem v rámci naší organizace setkají?

Myslím, že je to dnes již společensky spíš nepřijatelné chování. Určitě bych se nebála jakkoliv se ozvat a spolehnout se na podporu okolí.

Máš nějaký vzkaz pro čtenáře a čtenářky Roverského kmene?

Chtěla bych k tématu poznamenat ještě malou historickou vsuvku. V devadesátých letech byl Junák rozdělen na tři kmene – dívčí, chlapecký a kmen dospělých. Ve výchovných otázkách pracovaly kmene v zásadě odděleně. Takže třeba čekatelské nebo vůdcovské zkoušky jsem nemohla dělat spolu s klukama ze střediska (na středisku jsme měli jeden dívčí a tři chlapecké oddíly), ale musela jsem je absolvovat odděleně u komise dívčího kmene. Kvalita akcí byla také dost různá, například pro holky v Praze nebyl moc velký výběr. Jsem ráda, že dneska už jsou běžné koedukované i oddělené akce a každý si může vybrat podle svých preferencí.

LADISLAVA MAREŠOVÁ – ŽELVA, MÍSTONÁČELNÍ KMENE DOSPĚLÝCH

Setkala jsi se v naší organizaci s disrespektem kvůli tomu, že jsi dívka?

Do Junáka jsem vstoupila jako dospělý nováček a nikdy jsem v něm tedy ne-

byla jako dívka, ale rovnou jako žena a matka. Dělal jsem zástupce a později vedoucí jediného dívčího oddílu v chlapeckém středisku a bratři mě od začátku respektovali, vítali mezi sebou a naopak mi dodávali sebevědomí. Od střediska přes okresní a krajskou radu a nyní náčelnictvo kmene dospělých jsem se nesečkala s genderovou nerovností. Pokud někde nejsou vztahy nejlepší, nesouvisí to s pohlavím, ale s osobností.

Co bys poradila dívkám, které se s disrespektem v rámci naší organizace setkají?

Hlavně se nevzdávat sebeúcty. A promluvit o tom s někým, komu důvěřují.

Máš nějaký vzkaz pro čtenáře a čtenářky Roverského kmene?

(A vzkaz čtenářům a čtenářkám Roverského kmene:) Je báječné užít si dětství ve skautském oddíle, ještě lepší je zralé dlouhodobé přátelství mezi rovery a rangers a tím pořád ještě možnost skautování nekončí. Ve kmene dospělých nejsou jen dědci a báby. A ti, co tam jsou, jsou většinou moc fajn. Vždyť je skauting zásah natolik, že se ho nevzdali ani v dospělosti a stáří.

KRISTÝNA PECHOVÁ – TÝNA, ŠÉFREDAKTORKA ROVERSKÉHO KMENE

Setkala jsi se v naší organizaci s disrespektem kvůli tomu, že jsi dívka?

Myslím, že jsem se v Junáku nesečkala vyloženě s disrespektem, ale spíš s podceňováním.

Hlavně u úkolů, které jsou vnímané jako tradičně klučičí. Šlo hlavně o takové to poštučování, že jako holka dělám věci,

které „se nehodí“ k tradičně ženské roli – třeba sama stavím stan. Vzhledem k tomu, že se mi to ale neděje často, snažím se si těchto situací nevšímat, moc to neřešit a jít dál.

V českém skautském prostředí nějakou zásadní nerovnost mezi pohlavím nevnímám. Myslím, že máme příležitosti i program vyvážený a pro všechny stejný.

Spíš to trochu vidím ve světovém skautingu, protože tradiční uspořádání WOSM a WAGGGS je jiné než u nás. V zahraničí skautky dělají většinou programově něco jiného než skauti – viz. tradiční obraz americké skautky, která prodává sušenky. Komunikuji se skauty v zahraničí a mám pocit, že obraz v médiích docela odpovídá. Přijde mi, že rozdíl mezi boy-scouts a dívčím skautingem je poměrně velký. Myslím si, že celkově by bylo lepší, kdyby dělali skauti i skautky více totožných aktivit.

Co bys poradila dívkám, v případě, že se s disrespektem v rámci naší organizace setkají?

Takovým dívkám bych poradila obrátit se na osobu, které důvěřují. V ideálním případě to bude skautský vedoucí, protože naše prostředí je specifické a jako skauti máme lepší možnost dané situaci porozumět a lépe pomoci s řešením. Ale nemyslím si, že je nutné, aby byl ze stejného střediska, pokud má slečna silnější vztah založený na důvěře s člověkem z jiného střediska, ať jde o jinou skautku či skauta.

Myslím si, že v takové situaci by mohl ve středisku pomoci i výchovný zpravodaj, pokud ho středisko má.

Samozřejmě pokud se dotyčná nebojí ozvat ve chvíli, kdy situace probíhá, je na místě říct to rovnou. Situace se tak dá napřímo řešit a může to pomoci druhému si v danou chvíli uvědomit, že něco není v pořádku.

Máš nějaký vzkaz pro čtenáře a čtenářky Roverského kmene?

Ráda bych vzkázala, že je důležité, aby se slečny nebály vést a zastupovat role, které jsou nahlíženy

tradičně jako chlapecké. Aby se nebály jít kopat v dešti jámy se zbytkem vedoucích, jen proto, že jsou dívky.

A pokud by se disrespektem potkaly mimo skauting, věřím, že skauti jsou dost otevřená komunita plná porozumění, které se mohou svěřit.

EVA STANĚK – EVIČKA, BÝVALÁ NÁČELNÍ JUNÁKA

Setkala jsi se v naší organizaci s disrespektem kvůli tomu, že jsi dívka?

Osobně ne. Ale velmi mě zasáhla e-mailová zpráva jedné dospělé mladé skautky, která mi sdílela svou

bolestnou zkušenost s předáváním oddílu. Věnovala se jako čekatelka několik let vedení družiny vlčat, připravovala se na přebrání vedení oddílu, ale po složení vůdcovské zkoušky nebyla do vůdcovské pozice vybrána, resp. byla odmítnuta. Důvodem bylo, že přece jako žena, nemůže být vedoucí chlapeckého, respektive smíšeného oddílu.

Situaci znám jednostranně pouze z pohledu této sestry, pokud však jediným důvodem byl fakt, že není muž a navíc jí byl sdělen až v pomyslné cílové rovině, vnímám to jako nezvládnutou komunikaci, mylné představy o výchově a vůdcovství a jako podnět pro vzdělávací akce k tématu koedukace.

Co bys poradila dívkám, v případě, že se s disrespektem v rámci naší organizace setkají?

Nenechat se odbýt, neuzavírat se, nenechat se napašovat do představy, že se jedná o normu.

Máš nějaký vzkaz pro čtenáře a čtenářky Roverského kmene?

Bud'te si vědomé svých schopností a možností, jednejte laskavě a jistě zároveň. Nenechte se zmást představami jiných o tom, co je norma. A hlavně mějte dobrou a veselou mysl.

KLÁRA ONDŘÍČKOVÁ – KÁĎA, VOLENÁ ČLENKA NÁČELNICTVA

Setkala jsi se v naší organizaci s disrespektem kvůli tomu, že jsi dívka?

V zásadě nejvýrazněji jsem se s nějakým jiným přístupem ke mně na základě pohlaví setkala ve chvíli, kdy

jsem se rozhodla kandidovat do Náčelnictva. Dlouhodobě o místa volených členek není velký zájem, a tak už se samotná kandidatura stává skoro jistotou ve zvolení. Chtěla jsem, aby tomu tak nebylo a snažila se tedy aktivně oslovovat skautskou veřejnost, aby ve svém okolí hledala vhodné kandidátky. Z toho důvodu jsem mimo jiné napsala příspěvek na Skaut-Fórum, ve kterém jsem vyzývala k hledání odpovědi na otázku „Proč ženy nekandidují do Náčelnictva?“ (když přímo pro ně máme pět vymezených míst). V komentářích někteří v příspěvku samotném viděli „příspěvek hledající za vším nerovnost pohlaví“, což mi přijde jako přílišné zjednodušení.

Při hledání odpovědi na tuhle otázku jsem si uvědomila, že když jsem skautsky vyrostla v dívčím oddíle, nebyl na projevování nerovností mezi pohlavími příliš prostor (i když klubovnu sdílíme s bratrským oddílem a táboříme vedle sebe). My holky jsme vždycky byly zvyklé všechno nějak zvládnout a nepřemýšlet

moc nad tím, že v okolním světě dost možná není běžné, že některé činnosti nedělají dívky a ženy. Nevím, jak s tématem pracují koedukované oddíly, kde se na genderově stereotypní situace může přirozeně narážet častěji. Vnímám ale celkem jasně, že otázku rovnosti nejen té genderové, ale mnohem obecnější rovnosti mezi lidmi, mají skautské oddíly i kurzy otvírat. Je to téma v dnešním světě stále aktuální.

Co bys poradila dívkám, které se s disrespektem v rámci naší organizace setkají?

Přála bych si, aby každý, kdo se nejen v Junáku, ale kdekoliv potká s nerovností, měl dost odvahy, podpory přátel a klidné síly na takové jednání upozornit. Přejde mi důležité nenechávat takové křivdy bez povšimnutí, nemávnout nad nimi rukou a nenechávat to být. Pokud se máme jako celá společnost zlepšit,

je dobré vědět, kdy nejednáme fér. Věřím, že mnohdy si to sami neuvědomíme, protože jednáme podle naučených vzorců a doufám, že klidné a věcné upozornění může vést k uvědomění, které změní naše jednání pro příště.

Máš nějaký vzkaz pro čtenáře a čtenářky Roverského kmene?

Pokud nad tématem nerovností chcete ve svých myšlenkách chvíli setrvat, doporučuji alespoň prolistovat Slepé skvrny od Dana Prokopa. A pokud na čtení knih moc nejste, nechte se inspirovat alespoň názvem a zamyslet se nad tím, kde má nějaké ty Slepé skvrny Junák, vaše okolí nebo vy samotní. Budu ráda, když mi o těch Junáka dáte vědět na mail kada@skautka.cz. Ráda na ně budu upozorněna, abych mohla své jednání nejen v Náčelnictvu změnit k lepšímu. ●

inzerce

KOLEKCE SKAUTSKÝCH PONOŽEK se smyslem pro humor

Jistě potěší 80% podíl
česané bavlny a fakt,
že je pro nás vyrábí
česká dílna.

skaut.cz/obchod

vel. 32–47
150 Kč

TÉMA

FOTO PETR KUBIČKO

**Skauting nejen pro chlapce – přání, nebo realita?
Rozhovor s transsexuálním skautem Rexem**

SKAUTING NEJEN PRO CHLAPCE – PŘÁNÍ, NEBO REALITA?

ZPRACOVALI VOJTĚCH KOUSAL – KOUSY, ONDŘEJ VODIČKA – MIEGO, DOMINIKA HOLÁŠOVÁ – ČERTÍK, LUCIE BISOVÁ MARKOVÁ – MARU, HANA ŠIKOVÁ – HANELE

Osobní zkušenost bývá často jakýmsi kompasem, na který spoléháme při debatách o abstraktních, těžko uchopitelných tématech. Jedním z nich je i postavení žen a mužů ve skautském prostředí. Můžeme střelce svého kompasu věřit? Rozhodli jsme se zpracovat následující přehled, který vám může pomoci se v genderových otázkách skautingu lépe zorientovat.

SOUČÁSTÍ ČLÁNKU JSOU DOPLŇUJÍCÍ GRAFY, KTERÉ SE UŽ DO ČASOPISU NEVEŠLY. VŘELE DOPORUČUJEME SI JE POMOCÍ QR KÓDU OTEVŘÍT A MÍT JE PŘI ČTENÍ TEXTU PO RUCE. VE SLOŽCE NAJDETE TAKÉ PRIMÁRNÍ ANONYMI- ZOVANÁ DATA ZE SKAUTISU A DOTAZNÍKU.

Na úplný úvod bychom rádi uvedli základní informace o následujícím článku. Nápad na otevření tohoto citlivého tématu vzešel z jedné z editorských porad Roverského kmene. Určitě bychom ve společnosti našli prostředí, kde jsou genderové otázky mnohem palčivější, přesto jsme se jako skautské médium rozhodli „zamést si před vlastním prahem“.

Chtěli jsme se podívat na to, zda reálný stav odráží férově nastavené mechanismy a předpisy a také poukázat na slabá místa, na kterých bychom měli (jako skautská společnost) zapracovat.

Na přípravě textu se kromě členů redakce podíla absolventka oboru genderová studia Lucie Bisová

Marková – Maru a studentky sociologie Dominika Holášová – Čertík a Hana Šiková – Hanele. Od řady dalších nám přišly podnětné připomínky a nápady, za které tímto děkujeme.

V první části článku jsme se podívali na souhrnná data ze SkautISu o podílech jednotlivých pohlaví v celé organizaci a na vedoucích pozicích, od oddílové až po ústřední úroveň. Také jsme porovnali, kolik skautek a skautů dosáhlo na různé stupně kvalifikace. Údaje z roku 2020 jsme navíc doplnili statistickými z minulých let, abychom získali obrázek o vývoji zmíněných ukazatelů.

Pro získání lepší představy o individuálních názorech a zkušenostech skautské základny, týkající se tohoto tématu, jsme vytvořili online dotazník, kterého se zúčastnilo 280 skautů a skautek starších 15 let. Ženy tvořily 54 procent respondentů, 43 procent tvořili muži. Zbývající tři procenta odpovídajících zvolila možnosti „jiné“ nebo „nechci sdělit“. Téměř polovina odpovědí přišla od lidí ve věkové kategorii 19 až 24 let, hojně zastoupené byly také kategorie 24 až 40 let a 15 až 18 let. Pouze pět procent respondentů bylo starších 41 let. Shodně 43 procent respondentů působí v koedukovaných a nekoedukovaných oddílech, 12 procent pak koedukovaným oddílem prošlo v minulosti.

Přestože jde o poměrně pestrý vzorek respondentů, je příliš malý na to, aby získané informace bylo možné zobecnit pro celou organizaci. Veškeré výstupy dotazníku jsou pouze orientační a je potřeba k nim tak přistupovat. Přesto se nám podařilo získat zajímavé názory a zkušenosti a věříme, že můžou poskytnout i vám podněty k zamyšlení, případně podklad pro další výzkum.

CO NÁM ŘEKL SKAUTIS

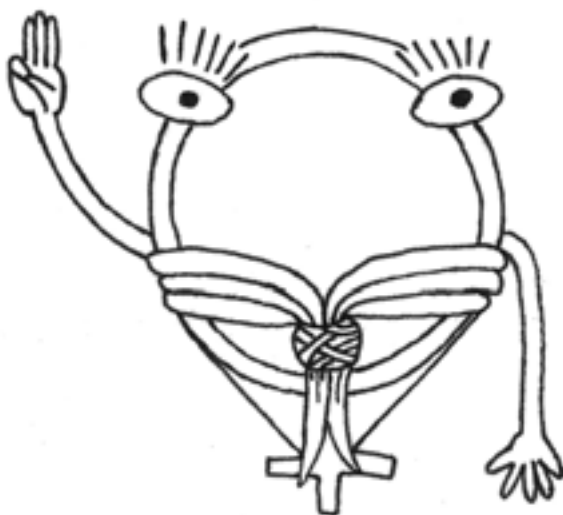
Celkové zastoupení obou pohlaví je poměrně vyrovnané, mírnou převahu mají muži. Ti celkově tvoří 53,2 procenta členské základny, zbylých 47,8 procenta tvoří ženy. U členů mladších 18 let je poměr ještě vyrovnanější: muži 51,9 procenta, ženy 48,1 procenta. Jak ukazuje následující graf, počty skautek a skautů se navíc dlouhodobě vyrovnávají.

Větší rozdíly pak najdeme u většiny vedoucích pozic. Výjimkou jsou zástupci vedoucích oddílů, kde jsou počty žen a mužů vyrovnané (1 083 žen a 1 095 mužů). Poměrně rovnoměrně zastoupení jsou i oddíloví vedoucí, a sice 742 žen a 824 mužů. Větší rozdíly nalezneme ve vedení středisek. Zatímco mezi muži je 332 zástupců vedoucích střediska, žen na této pozici je pouze 206. U vedoucích středisek je rozdíl ještě markantnější, a sice 347 mužů a 127 žen.

Na okresní a krajské úrovni přetrvává nepoměrné zastoupení. Nejvíce žen najdeme mezi členy okresních rad (39 žen ku 61 mužům). Mezi místopředsedy okresních rad se nachází 18 žen a 52 mužů, mezi předsedy je pak žen deset a mužů 47. O úroveň výš, tedy v řadách členů krajských rad, najdeme 16 žen a 31 mužů. Po dvou ženách zastává pozice místopředsedkyň a předsedkyň krajských rad, zatímco krajských místopředsedů je 14, předsedů pak 12. Zde opět můžeme vidět podobný vzorec jako ve vedení středisek, kdy ubývá žen spolu s tím, čím výš se v pomyslné organizační hierarchii nachází.

Ústřední úroveň je pak jediná, kde na část postů existují takzvané genderové kvóty (viz infobox). Jsou zde předepsaná místa pro jednu náčelní, náčelníka, místonáčelní a místonáčelníka. Po pěti místech pak mají zajištěno ženy i muži volení do Náčelnictva. Celkové počty zástupců ústředí – deset žen a patnáct mužů – jsou tedy dané především kvótami, což je nutné brát v potaz při jejich posuzování.

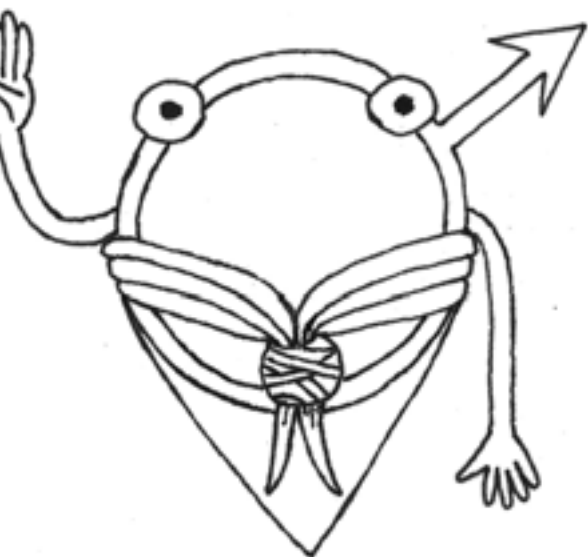
Podle místostarostky Junáka Barbory Tichavové – Rozárky je menší zastoupení žen v některých vedoucích pozicích do jisté míry přirozené. „Většina žen je v době zakládání rodiny přirozeně soustředěna na tuhle svou životní fázi a tam směřuje svou energii. Některé velmi přirozeně ze své podstaty, jiné proto, že péče o malé děti je zkrátka náročná na čas i pozornost. Zdá se mi, že tohle je zkrátka třeba přijmout jako fakt. Jistě to ale neznamená, že není třeba hledat cesty, jak zastoupení žen víc podporovat, za mne by posílení podílu žen bylo přinejmenším užitečné,“ řekla Rozárka.

UČIT SE, UČIT SE, UČIT SE

Další oblastí, o které můžeme získat poměrně dobrý přehled díky datům ze SkautISu, je dosažená kvalifikace. I zde do značné míry platí, že se vzrůstající úrovní zkoušky klesá i podíl držitelů. Nejvyrovnanější počty jsou u čekatelské zkoušky (5 123 žen a 5 978 mužů) a u absolventů zdravotnických kurzů (2 026 žen a 2 094 mužů). O něco větší nepoměr je u vůdcovských zkoušek, které složilo 3 214 žen a 4 193 mužů.

Zatímco dosavadní stupně kvalifikace dostačují pro vedení oddílů, v Junáku existuje ještě několik méně běžných zkoušek, nutných pro vykonávání některých specializovaných pozic. Patří sem například odborné činovnícké kvalifikace, jejichž držitelé jsou způsobilí pro výuku daného oboru a pro ověřování odpovídajících kompetencí u čekatelské a vůdcovské zkoušky. Tímto oprávněním disponuje 735 mužů a 401 žen.

Další „nadstavbovou“ zkouškou je instruktorská kvalifikace, opravňující k další výchově a vzdělávání činnovníků. Dosáhlo jí 510 mužů a 272 žen. Kapitánskou zkoušku umožňující vedení vodáckých akcí, provádění výcviku na vodě a vedení oddílu vodních skautů má pak 162 členů a 76 členek skautské organizace.

Organizační zkouška je určená zejména předsedům rad, vedoucím středisek a dalším činnovníkům věnujícím se administrativě. Mezi držiteli této zkoušky je 89 mužů a pouze 23 žen. Poslední kategorií, o jejímž počtu máme přehled, je hospodářská zkouška pro hospodářské zpravodaje a členy revizních komisí. Tuto kvalifikaci má ve SkautISu zapsáno 45 mužů a 30 žen.

Celkový podíl kvalifikací získaných ženami se mezi lety 2015 a 2020 zvýšil o necelé jedno procento na 44,7 procenta. Zatímco u nižšího stupně skautské kvalifikace je poměr žen dlouhodobě poměrně vyrovnaný (podíl žen byl v roce 2015 necelých 45 procent, loni o procento víc), značný nepoměr přetrvává ve vyšších a specializovaných úrovních kvalifikace. Tady podíl žen vzrostl z 32 na 34 procent, tedy zhruba na třetinu. Extrémním případem je potom organizační zkouška, kde ženy tvoří jen 20 procent absolventů.

Podle Rozárky existují způsoby, jak ženy v dalším vzdělávání podpořit. „Snad by mohlo pomoci, kdyby bylo účastnicím s dětmi či rodinám otevřeno větší množství vzdělávacích akcí. Vytížení v rodinném životě určitě není jediným aspektem, který v zapojení žen hraje roli, pocitově to tak vnímám, ale zároveň se mi ten pocit velmi těžko pojmenovává, o tom bych potřebovala víc přemýšlet,“ uvedla místostarostka.

TROCHA DOTAZNÍKOVÉ SOCIOLOGIE

„Hledáme pomocníky pro zpracování dotazníku o postavení žen a mužů ve skautském prostředí“ – tak nějak zněl náš příspěvek na SkautFóru. Bouře

v komentářové sekci na sebe nenechala dlouho čekat: pro některé nafouknutá bublina, pro jiné naopak opomíjené téma. Názorová pestrost se odrazila i v odpovědích v dotazníku.

První oblastí, na kterou jsme se v sondě zaměřili, byly genderové stereotypy. Ukázalo se, že prochází celým skautem, setkáváme se s nimi u všech věkových úrovní i na různých pozicích. Jednou nebo opakovaně se s nimi setkaly téměř dvě třetiny respondentů. Na základní úrovni se podle odpovědí stereotypy projevují už ve výchově a očekávání typických vlastností a zájmů u kluků i holek.

Mezi uvedené stereotypy patří, že holky se mají starat o ostatní, že jsou větší citlivky a hysterky a více věcí jim projde. Zároveň se od nich očekává, že budou automaticky vařit, vyzdobovat a zvelebovat a ve volných chvílích se budou věnovat rukodělným činnostem. Několikrát se objevila odpověď, že holky jsou méně akční a více se bojí. Od kluků se potom očekává větší aktivita, odvaha, tvrdost, fyzická síla a nezájem o kreativní činnosti. Ve srovnání s dívkami jsou považováni za méně pořádné.

Genderové stereotypy jsou zjednodušující a paušalizující popisy a pravidla určená ženám a mužům. Jsou to předsudky o „správném“ nebo „přirozeném“ chování, schopnostech, zájmech, ale třeba i o životních cílech nebo vzhledu ženy a muže.

Genderově stereotypně jsou lidé posuzováni pouze podle pohlaví bez úvahy o tom, co je jim vrozené a co získané výchovou, jaké jsou jejich individuální vlastnosti, schopnosti, názory, představy o životě apod. Zevšeobecňování mužských a ženských vlastností může často vést k diskriminaci těch, kdo svým chováním vybočují z daného stereotypu.

(Renzetti, Curran, 2003; Nesehnutí; ČSÚ)

I když se respondenti často setkávali se stereotypem, že vařit mají výhradně ženy, další odpověď ukázala, že vaření na táboře, kde jsou i kluci a holky, není výhradně ženskou záležitostí. Spolupráce podle odpovědí funguje i při stavění táborů, i když jsou ženy občas do fyzické práce zapojovány méně.

Dalším stereotypem, který v některých střediscích může přecházet v diskriminaci, je přesvědčení, že by ženy neměly zastávat vedoucí pozice. Celkem deset respondentů uvedlo, že se setkali se stereotypy takového typu, že by žena nezvládla vést středisko nebo oddíl. V jednom případě to ženám nebylo ani nabídnuto, i když měly vyšší kvalifikaci než jejich mužské protějšky.

Skauti a skautky, kteří jsou nebo byli součástí smíšeného oddílu, se méně setkávají se stereotypy na základě genderu. Téměř třetina sdělila, že se s nimi neseťkávají, mezi respondenty z nekoedukovaných oddílů stejně odpověděla jedna pětina.

Další oblastí dotazníku byla diskriminace na základě pohlaví. S rozdílným chováním vůči ženám a mužům se setkalo 22 procent respondentů, a to na všech úrovních organizace – oddíly počínaje, ústředními orgány, vzdělávacími a zážitkovými akcemi konče. Jednoznačně převažují zkušenosti s diskriminačním chováním ze střediskové úrovně, následují zkušenosti z oddílů a vzdělávacích a zážitkových akcí. Častěji tento fenomén zažily ženy.

Polovina z těch, kteří rozdílný přístup na základě pohlaví uvedli, následně popsala své zkušenosti. Drtivá většina popisovaných zážitků skutečně naplňuje znaky genderové diskriminace, například situace popsaná o dva odstavce výš. Tři respondetky uvedly, že ve skautském prostředí zažily fyzické násilí nebo sexuální obtěžování ze strany mužů, všechny tři zážitky pocházejí z prostředí středisek.

Genderová diskriminace, podobně jako stereotypy, je méně rozšířená v koedukovaných oddílech. Jejich

členové se s ní setkali ve 26 procentech, mezi členy nekeodukovaných oddílů to bylo 50 procent.

NÁZOROVÉ OKÉNKO

Poslední část dotazníku zjišťovala postoje členek a členů Junáka týkající se genderové problematiky ve skautském prostředí. U tvrzení „Ústřední orgány Junáka by se měly tématu genderu více věnovat“ byly poměrně vyrovnaně zastoupené souhlasné (37 procent), neutrální (20 procent) i nesouhlasné (39 procent) reakce. Zatímco většina respondentek se přiklonila k souhlasnému stanovisku, většina respondentů k nesouhlasnému.

Dále nás zajímal názor na genderové kvóty. Ty se v Junáku uplatňují pouze okrajově, a sice u části Náčelnictva, která je volena Valným sněmem – pět volených členek a pět volených členů. Vedení Náčelnictva je také párové – náčelník/náčelní, místonáčelník/místonáčelní. Dvě třetiny všech odpovídajících nesouhlasily s tvrzením, že „genderové kvóty (předepsaný počet žen a mužů) ve vedení organizace jsou dobrým nástrojem pro snížení případných nerovností“. Pouze pětina dotázaných s tvrzením souhlasila. Mezi zastánci kvót výrazně převažovaly ženy.

Výsledek hlasování okomentovala Rozárka následovně: „Nemyslím, že jejich podstatou kvót je snížení případných nerovností mezi pohlavími, alespoň pro mě ne. Jejich užitečnost vnímám v tom, že nás upozorňují na smysluplnost zastoupení obou principů – ženského a mužského. Pro jejich zrušení nevidím důvod. Debatu bych otvírala spíš šířeji – co může organizace udělat pro to, aby bylo více žen, které mají chuť a možnost zapojit se do vedoucích funkcí na různých úrovních organizace? Kde jsou překážky a jak je můžeme odstranit?“

Obě pohlaví se shodla na preferovaném označení pro „rovera ženského pohlaví“, kterým je s 33 procenty ranger. Následuje odpověď „je mi to jedno“ se čtvrtinovým zastoupením. Odpověď „roverka“ získala

22 procent hlasů. Desetina pak používá více označení, osm procent dává přednost označení rover i v případě žen. Potvrdila se tak nejednoznačnost terminologie.

SHRNUTÍ

Ná základě výše představených údajů můžeme konstatovat, že poměr počtu žen a mužů v celé organizaci je celkem vyrovnaný, navíc se dlouhodobě dál vyrovnává.

Genderová diskriminace je odlišné zacházení s lidmi různých genderů ve srovnatelných situacích bez rozumného odůvodnění.

Diskriminací je také:

- obtěžování, sexuální obtěžování = chování, které snižuje důstojnost člověka a vytváří zastrašující, nepřátelské, ponižující či urážlivé prostředí
- pronásledování = postih za to, že osoba uplatnila své právo nebyt diskriminována
- navádění k diskriminaci

Přímá diskriminace je jednání (i jeho opomenutí), při němž se s osobou zachází méně příznivě, než s jinou. Obvykle je motivováno genderovým stereotypem. Například: „Sorry, jsi holka, s námi nemůžeš“ (bránit tábor)

Nepřímá diskriminace je jednání znevýhodňující osobu zdánlivě neutrálním pravidlem nebo zvyklostí. Například střediskových rad v pozdních večerních hodinách se nemůže účastnit matka malého dítěte, proto není vybrána do funkce.

Diskriminace porušuje rovnost v důstojnosti a právech, je zakázána antidiskriminačním zákonem (198/2009 Sb.).

(Veřejný ochránce práv; ČSÚ; Listina základních práv a svobod)

To se už nedá říct o zastoupení žen na vedoucích pozicích s výjimkou vedoucích oddílů. S vyššími patry v hierarchii organizace ubývá žen na vedoucích pozicích. Kromě dalších příčin zde ženy také narážejí na takzvaný skleněný strop (viz infobox). Nižší zastoupení žen se objevuje i ve vyšších úrovních skautské kvalifikace.

Co se týče genderových stereotypů, uplatňují se vůči oběma pohlavím a prostupují celou organizací. Mají do značné míry vliv na náplň skautského programu některých chlapeckých a dívčích kolektivů. S genderovou diskriminací se setkala necelá čtvrtina respondentů, a to nejčastěji ve střediscích, v menší míře se objevuje i na dalších úrovních. Její negativní dopad pocítují především ženy. Zaznamenali jsme také, i když ojediněle, závažnější případy nevhodného chování vůči osobám opačného pohlaví, jmenovitě fyzické násilí a sexuální obtěžování. Výskyt genderových stereotypů a diskriminace je nižší u koedukovaných oddílů.

Jednotliví respondenti se významně rozcházejí v osobním názoru na důležitost genderových témat ve skautském prostředí. Nejednoznačné jsou také výsledky preferovaného označení „rovera ženského pohlaví“. Větší shoda panuje v názoru na genderové kvóty, které negativně vnímají až dvě třetiny respondentů.

V závěrečném volném sdělení se vyjádřilo 21 procent všech respondentů. Téma postavení žen a mužů v Junáku považuje za důležité 67 procent z nich a jsou rádi, že je mu věnována pozornost, dalších 23 procent považuje téma buď za zbytečné, nebo vidí jiná, palčivější témata k řešení.

Vzhledem k prostorovým a časovým limitům jsme měli příležitost představit pouze základní výstupy dat ze SkautISu a dotazníku. Primární anonymizovaná data si všichni zájemci mohou zobrazit pomocí QR kódu. V následujících vydáních Roverského kme-ne se pokusíme přinést další příspěvky, navazující na tento článek novými pohledy nebo podrobnějšími údaji.

Doplňující literatura: RENZETTI, Claire M. a Daniel J. CURRAN. Ženy, muži a společnost. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2. ●

Genderové kvóty jsou soubor opatření, jejichž cílem je vyrovnání příležitostí pro znevýhodněné skupiny (nejčastěji ženy) a zvýšení jejich zastoupení v mocenských pozicích ve veřejném životě. Genderové kvóty v organizacích reagují na existenci „skleněného stropu“, to je souboru na první pohled neviditelných znevýhodnění pramenících z tradičních postojů, chování a struktur.

Kvóty:

- minimální zastoupení žen a mužů: určeno procentem nebo počtem osob
- preferenční opatření: upřednostní méně zastoupené pohlaví, pokud je kvalifikace dvou uchazečů stejná (V zaměstnání je zakázáno upřednostnit méně kvalifikovanou osobu!)
- procesní kvóta: důraz na transparentní a spravedlivé výběrové řízení (např. uchazeči/ky o post v některých hudebních tělesech hrají za plentou)

Kvóty patří mezi pozitivní opatření (afirmativní akce) nesprávně označované jako „pozitivní diskriminace“. Snaží se o dosažení genderové rovnosti, ta je podle Rady Evropy důležitá pro ochranu lidských práv a fungování demokracie. (Rada Evropy, Veřejný ochránce práv, Nesehnutí, ČSÚ)

Skleněný strop popisuje neviditelné bariéry, které zabraňují ženám a menšinám v profesním postupu do vyšších pater organizací. Zapřičiňuje, že ženy zřídka dosahují nejvyšších politických, ekonomických, akademických a profesních pozic. (Renzetti, Curran 2003, ČSÚ)

KDYBY MĚL NĚKDO TENKRÁT ŠPATNOU POZNÁMKU, ZABILO BY MĚ TO, ŘÍKÁ TRANSSEXUÁLNÍ SKAUT REX

AUTOR ONDŘEJ VODIČKA – MIEGO

Někteří lidé čelí osudu, ve kterém se narodili s jiným pohlavím, než kterým se opravdu cítí. Ondra Šípek – Rex vypráví příběh transsexuálů nejen jako celku, ale i ze svého „skautského“ pohledu, který byl doprovázen těžkými okamžiky, ale i velkými vítězstvími. „Nejčastěji se setkáváme s nepochopením lidí, jaké to je být nespokojený ve svém vlastním těle,“ líčí Rex.

NECHTĚNÁ FÁZE ŽIVOTA

Dají se transsexuálové označit jako komunita?

Já bych to tak nenazval. Řekl bych, že přibližně 95 % lidí, kteří si chtějí projít proměnou, s tou fází života pak nechtějí mít nic společného. Existuje určitá komunita, když člověk prochází proměnou z jednoho pohlaví na druhé. Hledá lidi, kteří už prošli proměnou a mají s tím zkušenosti. Ale aby to byla komunita, jako jsou například homosexuálové, kteří opravdu drží při sobě, to si myslím, že není.

Pro nás to je určitá fáze života. Většina se potom odstěhuje, protože nechtějí, aby to někdo věděl.

S jakými problémy se nejčastěji setkáváš?

Určitě s nepochopením lidí, kteří jsou cis, tedy spokojení s pohlavím, se kterým se narodili, jaké to je být nespokojený ve svém těle. My si naopak nedokážeme představit, že je normální se narodit s pohlavím, se kterým jste spokojení. Tento pocit neznám.

Poté s nepochopením, že by někdo chtěl něčím takovým projít. Spousta lidí si myslí, že stačí léčit tu duševní stránku, protože se jedná o psychickou nemoc. Že zkrátka stačí vyléčit hlavu a všechno bude dobré. Často i z pohledu doktorů, co mi říkali jiní trans. Jsou obvyklé fáze, kdy například rodič pošle své dítě k psychologovi, protože má rozličné pocity a neví si s tím rady. Psycholog pak řekne, že se musí počkat, že on z toho vyroste. Ať se vrátí, až mu bude osmnáct a bude se cítit stejně, pak s tím

začneme něco dělat. Jenže je to naopak. Musí se vyléčit tělo, přizpůsobit ho té myslí.

My si naopak nedokážeme představit, že je normální se narodit s pohlavím, se kterým jste spokojení. Tento pocit neznám.

Je stále otázka transsexuality velké tabu?

Stále jde o tabu, ale ne takové, jaké bývalo. Když já jsem přišel na to, že existuje něco jako transsexualita, bylo mi třináct let, což je sedmnáct let nazpátek. Předtím jsem napros-to netušil, že něco takového existuje, a ani po tom zjištění jsem pak nenašel víc informací na tohle téma. Hledaly se mi mnohem obtížněji než dneska. Dnes stačí akorát vyhledat téma transsexuálů

na Googlu a vyhodí ti to X odkazů. Také je mnoho trans lidí vidět v médiích. Mnohem více se o tom tématu mluví.

Jaké jsou další nejčastější mýty, které se o vás říkají?

Často jsou trans lidé spojováni se sexualitou, avšak s ní to nemá nic společného. Trans lidi jsou stejně homosexuální nebo heterosexuální jako cis lidé.

Také se říká, že to je způsobené špatnou výchovou. Například, že by si holky neměly hrát s autičky, aby z nich nevyrostli kluci, nebo klukům by se neměla dávat růžová barva, aby z nich nevyrostly holky.

Takže sociální zázemí a výchova nemá vliv na to, jestli se člověk cítí jiným pohlavím, než s kterým se narodil?

Ne, ve chvíli, kdy se dítě narodí v nemocnici a řeknou mamince, že má chlapečka, se u trans lidí už v ten moment mýlí. Spousta rodičů si říká, co udělali špatně, že se jejich dítě cítí jinak, než s čím se narodilo. Avšak jedná se o vrozenou věc.

Jaké základní rady bys dal pro vhodné jednání s trans člověkem?

Hodně záleží na tom, v jaké fázi se dotyčný člověk nachází a jak je starý, ale obecně se k nim chovat normálně. Když se v oddíle objeví dítě, které přijde za vedoucím s tím, že se cítí opačně, než pohlavně je, musí se dát velký pozor na to, co vedoucí udělá, protože mnohdy bývá vedoucí ten první, kterému se dítě svěří s tímto problémem. Rodiče ani učitelé to v dnešní době nebývají.

Jaká by tedy měla být adekvátní odezva vedoucího na tuto situaci?

Naslouchat. Lidé, kteří jsou trans, ale nikomu to ještě neřekli, jsou většinou v tomhle ohledu hodně nevyprávění a oni sami si svoji situaci mnohdy potřebují ujasnit právě tím, že o svém problému mluví. Zpětně si uvědomují spoustu věcí ze svého života, které byly, či nebyly náznaky, a tady

nepomůže nic jiného, než mluvit a mluvit. Pak si vedoucí musí uvědomit, jak zná dotyčné dítě, jestli je vhodné transsexualitu řešit s jeho rodiči, zvážit, jak budou reagovat.

BRAVO POMÁHÁ

Kdy jsi poprvé přišel na to, že jsi transsexuál?

Cítil jsem, že je něco špatně, už když jsem byl hodně malý. Nesnášel jsem šatičky, dlouhé vlasy a podobné věci, ale rád jsem si třeba hrál na vojáky. V té době jsem netušil, že existuje něco jako transsexualita. Narazil jsem na to náhodou, když jsme měli rodinnou výchovu ve škole přibližně v sedmé třídě, a tam jsme si měli nosit časopis Bravo. V něm byl příběh jednoho trans kluka a my jsme si ho přečetli. Pamatuji si, že se z toho

měli všichni velkou legraci, jenže já jsem byl naprosto konsternovaný tím, že ten článek popisoval můj život. Od té doby jsem věděl, že nejsem divný, protože existuje transsexualita, a nejsem v tom tudíž sám. Když jsem na besedách, tak mi lidé říkají, že jsem nejspíš jediný, komu ten časopis opravdu pomohl.

Při jedné hádce jsem vyvalil, že se cítím jako kluk. Jenže od té doby se nic nedělo. Neměl jsem odvalu s tím začít znova.

Zajímal ses poté více o téma transsexuality?

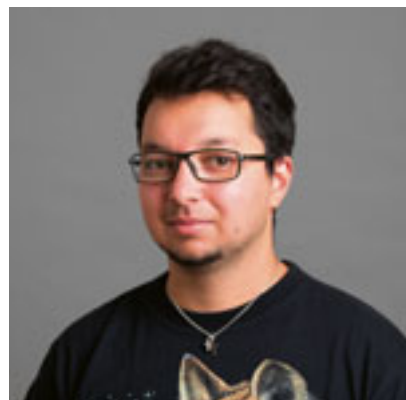
Ani ne, protože já jsem z malého města z Podkrkonoší a představa, že bych měl dojíždět do Prahy na léčení, byla naprosto nepředstavitelná. Představa, že bych tenkrát někomu řekl, byla taky nepředstavitelná, takže jsem po objevení transsexuality nic nedělal. Poté se má nespokojenost stupňovala. Sice jsem měl někdy momenty, kdy jsem si řekl, že, když jsem se narodil jako holka, tak se podle toho budu chovat. Jenže pak jsem třeba viděl holky na autobusovém nádraží na vysokých podpatcích a mně docházelo, že se nedokážu chovat jako holka.

Pak jsem šel na střední školu, ale v době, kdy jsem si ji měl vybrat, jsem řešil svoje vlastní problémy. Dostal jsem se na soukromou obchodní akademii, kde jsme museli chodit ve společenském oblečení, takže samozřejmě holky šaty, sukně, a proto jsem tam víc nechodil, než chodil, protože to bylo pro mě utrpení. Potom jsem přestoupil na jinou střední školu, kde jsem už byl spokojený, protože tam si mohl každý nosit, co chtěl.

Když mi bylo přibližně šestnáct, tak se mé vnitřní rozpoložení začalo hádat a já na mamku při jedné hádce vyvalil, že se cítím jako kluk. Jenže od té doby se nic nedělo. Neměl jsem odvalu s tím začít znova. Trvalo to dalších deset let plných depresí, zoufalství a sklonnům ke sebepoškozování.

A jak se tvoje transsexualita projevovovala ve skautu?

Já jsem v osmnácti přišel do skautu, ten mě začal neskutečně bavit a díky němu jsem se mohl soustředit a myslet na něco jiného než do té doby. Samozřejmě ve skautu, když je člověk

Ondřej Šípek – Rex

Rex je členem Odboru duchovní výchovy a podílí se na vzdělávacích akcích: lesní škola Protos, celostátní vzdělávací setkání Trignis a kurz Obzor. V současnosti působí ve spolupráci oddílu skautů a skautek v Bělé pod Bezdězem. V civilním životě pracuje pro Akademii věd, kde dělá administrativu pro redakci časopisu o fyzice a dokončuje studia managementu cestovního ruchu. RK dělal rozhovor s Rexem již v únoru 2015, který je dohledatelný v archivu.

v lese, si může vzít na sebe cokoliv a ničemu to nevaří. Ty holky, které jsou víc klučičí nebo trans, se v tomhle prostředí dobře schovávají. Byl jsem ve skautu víceméně spokojený, ale problémy spojené s transexualitou vždycky člověka doženou. Začal jsem být nespokojený sám se sebou a v takové situaci není člověk spokojený ani s druhými lidmi, takže se vztahy s ostatními začaly bortit a ničit mými náladami, a nakonec ani prostředí oddílu nebylo příjemné.

KAMARÁD MÁ PROBLÉM...

Kdy byl zlomový bod, který tě navedl k proměně?

Zásadní moment nastal, když jsem si prohlížel stránku skautské Křížovatky a přihlásil se na první tehdy čtyřkurz Odboru duchovní výchovy. Na prvním víkendu jsem vůbec nepromluvil, jen když jsem byl tážán, ale strašně se mi to líbilo. Na konci druhého víkendu byla mše a já se potom o té mši bavil s Ryssem, nynějším vedoucím Protosu, a řekl jsem mu tu klasiku: „Víš, já mám kamaráda, který má problém...“ Vše jsem mu vylíčil, a protože Rys není hloupý, tak pochopil, o co se jedná, a zůstali jsme potom v kontaktu. Psali jsme si a bavili jsme se o tom problému a on se dohodl s ostatními instruktory, že se na třetím víkendu ta zpráva řekne všem.

Jak jsi takový zásadní krok vnímal?

Vždycky v pátek, než se šlo spát, byl duchovní závěr a Rys si jako téma vybral právě transexualitu a všem se to tenkrát oznámilo. Měl jsem ohromný strach. Byl jsem už ve fázi, kdy jsem přemýšlel o tom, jak se mám zabít, a kdyby se tehdy našel kdokoliv z těch lidí, který by řekl špatnou poznámku či pohled, tak by mě to zabilo. Nikdo takový se však nenašel. Všichni se zachovali skvěle a mně to zachránilo život. Od toho večera mě nikdo na kurzu neoslovil v ženském rodě. Mohl jsem si poprvé vyzkoušet být vnímán jako kluk a byl jsem za to strašně šťastný. Poté jsem dokončil školu a přihlásil jsem se k sexuoložce Fifkové, které jsem oznámil, že chci změnu pohlaví. Tím celá proměna začala.

Lišila se i jímak reakce skautů na tvoji situaci od ostatních lidí?

V odboru duchovní výchovy, kterého jsem se pak stal součástí, bylo a je všechno super. Avšak nelehké bylo shánění vůdcovského kurzu. Psal jsem různým kurzům emaily, kde jsem je musel žádat, aby mě oslovovali a jednali se mnou jako s klukem, protože jsem v procesu proměny. Jenže se mi dostaly odpovědi, že to nejde kvůli narušení konceptu celého kurzu tímhle nárokem. Stejný scénář se opakoval při shánění lesní školy. Zpětně to vnímám vtipně, ale tenkrát to bylo hodně psychicky náročné, abych vydržel takový nápor. Dnes chápu jejich strach z neznámého, ale nechápu, proč mě tam nechtěli. Našel jsem si však nakonec skvělé kurzy a jsem rád, že jsem nejel na jiné. Objevil jsem vůdcovský lesní kurz Falconeri nebo Lesní školu Vlčáčkou a Světluška, kde jsem o svém příběhu mohl otevřeně mluvit a žádný koncept kurzu to nenarušilo. Naopak jsme všichni vynikající kamarádi. ●

Transsexuál – Psychicky se identifikuje s opačným pohlavím, než ve kterém se narodil. Přeje si žít jako osoba opačného pohlaví.

Transvestita – Člověk, který se někdy převléká do oblečení typického pro opačného pohlaví, buď kvůli potřebě se daným pohlavím na chvíli stát, či kvůli sexuálnímu vzrušení. Netouží po dlouhodobé změně pohlaví.

Intersexualita – Nevyhraněná pohlavnost, porucha vývoje sex. diferenciací; současný výskyt mužských i ženských pohlavních znaků

(zdroje: HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. Psychologický slovník. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-569-1.)

Sloupek inspirace

JAK JSME ZUŽITKOVALI OVOCE NA DOBROČINNÉ ÚČELY

Znáte to, procházíte alejemi, prohýbajícími se pod tíhou svých plodů, které nikomu nepatří nebo se o ně nikdo nestará. Na stejné místo přijdete na podzim a scenérie se změní v opadané stromy s kupou shnilého ovoce pod nimi. A není to škoda? Jasně, že je. Proto jsem se s rovery ze Společenství středohoří Litoměřice rozhodla rozjet projekt roverského marmeládování.

Na jaře po sběru květů bezu jsme uvařili sirup, celkem jsme naplnili 50 sklenic, které jsme následně prodali na bleším trhu a na farmářských trzích. Cenu sirupu jsme nechali dobrovolnou a někteří nakupující byli ochotni dát za jednu skleničku i dvě stě korun. S dozrávajícím ovocem jsme se s rovery pustili do výroby a zavařování mirabelkové, hruškové a švestkové marmelády. Některé chutě marmelád byly trochu netradiční, třeba marmeláda s měsíčkem nebo perníkovo-višňový džem. Marmelády s vlastnoručně vyrobenými etiketami jsme opět prodali na trzích.

Výtěžek z plodů přírody jsme se rozhodli přírodě vrátit. Darovali jsme proto 3 250 Kč na vznik nové ptačí rezervace Mnišské louky a 1 800 Kč záchranné stanici Falco v Dolním Týnci.

Jestli se chcete do něčeho takového pustit, můžete ovoce využít i k výrobě pečeného čaje, sušeného ovoce a dalších pochutin a nápojů, které vás napadnou. Obměnou tohoto projektu může být využití bylinek a různých jiných rostlin, nejen na jaře.

Kristýna Hálová – Těstovina
Roverské Společenství Středohoří Litoměřice

Sloupek Roverského odboru

ROK 2021 VE ZNAMENÍ ONLINE SETKÁNÍ ROVERINGU

Největší letošní událostí byl Kulatý stůl k roveringu, u kterého se během dvou celodenních schůzek potkali zástupci Roverského odboru, Výkonné rady Junáka, Náčelnictva, roverských kurzů nebo vedení tohoto časopisu. Během setkání jsme se společně zamýšleli nad současným roveringem.

Z něj nám vyplynula témata, ve kterých vidíme prostor pro zlepšení a na kterých začneme pracovat hned od začátku tohoto roku.

Po hodinách a hodinách práce spousty lidí se nám konečně (zaplat' pánbůh za to!) podařilo dokončit některé velké projekty.

První z nich je roverská Metodika, která je nyní hotová a zveřejněná v elektronické verzi na Křižovatce a na Roverské wikipedii. Je určena všem, kteří hledají odpovědi na své otázky týkající se roveringu. Dává praktické tipy na roverskou činnost a ukazuje roverské cesty. Budeme moc rádi, pokud si na ni najdete čas. Určitě stojíme o vaši zpětnou vazbu.

Do finise se také dostává nový internetový rozcestník, který by měl sloužit všem roverům a rangers jako místo, kde najdou veškeré informace o roveringu.

V Roverském odboru jsme nadšení, že se výše zmíněné projekty daří posouvat, ale stejně jako vy už se nemůžeme dočkat, až je budeme moct využít v praxi a nebo vám o nich brzy povědět víc na skautských akcích nebo ve Skautských institutech!

Julie Motalová – Julča

SVĚT OKOLO NÁS

FOTO PETR KUBIČKO

Když tělo hoří a voda zamrzá

Vyrážíme na poznávací cestu jižním expresem

KDYŽ TĚLO HOŘÍ A VODA ZAMRZÁ

AUTOR VOJTĚCH BRODSKÝ – WOJTZIECH

Studená voda se stala populární výzvou, terapií i koníčkem. Co lidskému tělu přinášejí teploty za hranicemi komfortu a na co je dobré být při otužování opatrný?

S otužilci jako by se roztrhl pytel. Přestože jsou zimní měsíce a teploty se blíží nule, je naprosto běžné potkat na březích rybníků a řek nadšence v plavkách, zpravidla v kulichu a s úsměvem na rtech. Otužilecký úsměv není nic náhodného. Přestože ponor do studené vody může bolet, odbourává stres, zlepšuje náladu a přispívá k emoční rovnováze. Pozitivních účinků otužování je podle zdravotníků celá řada. Pravidelné otužování vodou nebo studeným vzduchem zajišťuje lepší funkci kardiovaskulárního systému, zvýšení hladiny testosteronu u mužů, vyplavování adrenalinu, silnější imunitu a zlepšení funkce termoregulačního centra.

Současná náročná situace v souvislosti s koronavirovou pandemií jdou trendu doslova naproti. Spousta lidí využívá k otužování pauzy v distanční výuce, nebo tráví více času v přírodě, kde jsou k otužování vhodné podmínky. Doba je velmi náročná na psychiku a studená voda může být dobrým prostředkem k ventilaci toxických emocí a negativních myšlenek. A jako bonus přináší silnou imunitu, za kterou bude v době pandemie každý vděčný.

DÝCHEJ, PARCHANTE!

Ramenatý muž s plnovousem, delšími vlasy a vzezřením horala, jen v trenýrkách sedící v tureckém sedu na sněhové pokrývce, za jehož zády se tyčí alpské vrcholky. I tak by se dal popsat Holanďan Wim Hof při svých otužileckých aktivitách. Hof začal před lety zkoumat limity lidského těla a pozorovat, jak si jeho tělo dokáže s chladem poradit. Je držitelem řady rekordů, například v maratonu za polárním kruhem,

ktej uběhl jen v trenkách a bosý. Zároveň je autorem metody, která pomáhá zvyšovat odolnost a posouvat fyzickou výkonnost. Počátkem jeho překonávání vlastních limitů byla sebevražda Hofovy manželky, matky čtyř dětí.

Wim Hof o své metodě, jejímž základem je práce s dechem, vydal knížku a na svých stránkách nabízí možnosti, jak do tajemství jeho filozofie těla i myslí může zájemce proniknout za jeho pomoci. Nabízí celodenní přednášky, kvůli koronaviru přesunutě až na konec roku, které jsou zakončeny dobrovolnou ledovou koupelí. Pro odvážnější jsou v nabídce dokonce pětidenní expedice například v Pyrenejích. Na nich Wim Hof nebo jím školení instruktoři zájemce provádějí dýchacími cvičeními v chladu, spojené s výlety do hor za koupáním nebo raftingem. Jeho mantra „Dýchej parchante!“ určitě nebude chybět.

K Hofovi „do učení“ se před čtyřmi lety dostal i americký novinář Scott Carney. Jejich společná cesta dechovými cvičeními a ledovými koupelemi byla zakončena výstupem na nejvyšší horu Afriky Kilimandžáro. Výstup zvládli namísto obvyklých pěti dní za 28 hodin a do půl těla nazí. Svou zkušenost s překonáváním vlastních limitů shrnul Carney v knize *Co tě nezabije*, která se v roce 2018 stala globálním bestsellerem a inspirovala spoustu dalších ke zkoušení Hofových metod.

KLÍČEM JE OPTIMISMUS

Odborníci se shodují, že začátek růstu fyzické odolnosti je ukryt v mysli. Základem ponoru do studené vody je prý pozitivní mentální nastavení. Radí také přenést své myšlenky na něco jiného než na představu teploměru s nízkými hodnotami. Stres nebo nátlak mají na otužování nepříznivé účinky. Člověk pak ve vodě vydrží kratší dobu. „Klíčem k odolnosti je optimismus,“ říká psycholog Martin Seligman, který se věnuje těžkým životním situacím a lidské odolnosti, ve které školí i americké vojáky.

U odhodlání a správného mentálního nastavení otužovací rituál začíná i končí. Otužování je alespoň v začátcích šokovou situací, při které je normální cítit bolest, ale snad každý, kdo někdy podnikl ledovou sprchu nebo se koupal ve studeném rybníce, ví, že se po bolesti a odřískání dostavuje sladká euforie, pocit zadostiučinění a někdy i pocit splnutí s přírodou.

Psycholog Jan Kulhánek z centra Psychoterapie Anděl si sice nemyslí, že by otužování mohlo sloužit jako hlavní nástroj v psychoterapii a léčbě depresí, účinky otužování ale nijak neshazuje. Vyplavovací adrenalinu, které při otužování v našem těle probíhá, je podle Kulhánka dobré samo o sobě. Otužilci o své zálibě mluví jako o dobré prevenci proti úzkostem.

NEJTĚŽŠÍ JE OBLÉKNOUT SI PONOŽKY

S otužováním letos v létě začal i Filip Roučka z Plzně. Přemýšlel o tom již dlouho, ale impulzem mu byl až českatelský kurz, kde si měl zvolit výzvu, kterou se bude snažit do závěrečného podzimního víkendu splnit. Filip si vybral otužování a začal hned na letním běhu.

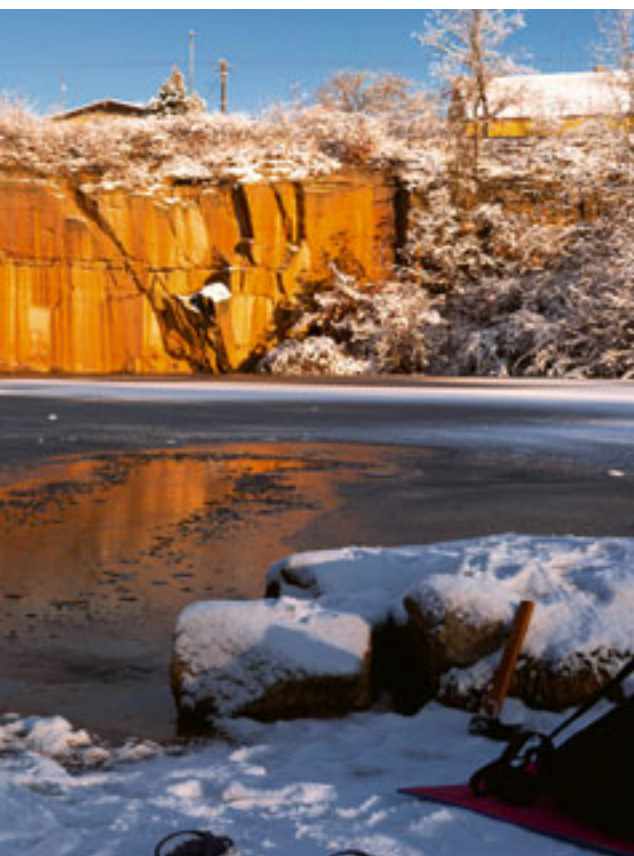
„Chodil jsem každé ráno do potoka,“ popisuje Filip své začátky. Voda mu byla málo, a tak se rozhodl, že zkusí i otužování vzduchem. „Řekl jsem si, že budu chodit v kratasech a triku, dokud to půjde a nebude mi zima, ale začal jsem si asi nějak zvykat. Nepříjemné mi to není a vyrážím v kratasech a triku ven vždy,“ vypráví Filip. Nejhorší je prý první minuta pobytu venku. „Od srpna jsem na sobě neměl mikinu,“ dodává.

Filip se přes týden sprchuje studenou vodou a o víkendech vyráží jen v žabkách a triku do rybníka. „Žádné metody nepoužívám. Ve vodě jsem, dokud to

vydržím, poté si napočítám a vylezu ven," objasňuje svou rutinu. Filip po plavání začal i cvičit. „Je to na zahřátí a je to příjemné. Často necítím prsty, když vylezu a nejtěžší je nasadit si ponožky," směje se. Říká, že příjemný pocit poté, co vyleze, se nedá popsat. „To si každý musí zkusit," popisuje nezaměnitelný zážitek. Základem je podle Filipa ponor neprodlužovat. „Nejhorší je jít do vody postupně," upozorňuje na častou chybu. Podle Filipa je sprcha dokonce větším oříškem než rybník. Na tekoucí vodu se člověk podle Filipa musí více překonat.

Protože Filip i v zimních měsících chodí oblečený jako na dovolené v rovníkových oblastech, je terčem nepochopení, ale i obdivu. „Někteří lidé říkají, že jsem blázen, jiní zase, že mě obdivují. Někteří si dokonce přijdou pro radu, jak s otužováním začít," popisuje Filip komentáře, se kterými se často setkává. „Říkám, že mohou začít jakkoli. Sprchou i chozením v lehčím oblečení.“

POSTUPNOST, PRAVIDELNOST A DECH

Jak říkal Filip, otužovat se člověk může začít jakkoli. Lékaři jsou přesvědčeni, že základním předpokladem je zdraví, například pro lidi s kardiovaskulárními problémy může být otužování nebezpečné. Ideální je začít sprchou. Lze otočit kohoutkem po klasické teplé sprše, nebo pustit studenou vodu hned na začátku sprchování. To je zpravidla šok, který ale nese své ovoce. Člověk si začne na studenou vodu zvykat a někteří se na ní stanou až závislí. Vlivem studené vody tělo zpravidla zrudne a je velmi důležité, aby se po sprše či ponoru v rybníku pořádně prohřálo a důkladně osušilo ručníkem. Pokud máme čas a chuť, můžeme proces otužování zakončit krátkým cvičením.

Doktor a předseda pražského otužileckého klubu Tomáš Prokop říká, že u otužování je důležitá postupnost a pravidelnost. Je potřeba poslouchat své tělo a ze začátku na sebe nebýt nijak přísný. Pobyt ve studené vodě bychom měli postupně pomalu prodlužovat. Další možností, jak začít s otužováním, je chytit sluneční paprsky babího léta, pravidelně chodit do rybníka a pokračovat i s klesajícími teplotami. Já jsem si dal na začátku října za úkol koupání na Štědrý den a cíle jsem dostál.

Před ponorem či sprchou je radno praktikovat také dechová cvičení. Ostatně to je i gró metody Wima Hofa: jedná se o třicet nádechů s lehkým výdechem, poté výdech a zadržení dechu na jehož konci je pomalý, plný nádech.

Doba, za kterou se dostaví pozitivní účinky otužování, je individuální záležitostí. U někoho to může být během dvou týdnů, někomu to může trvat dva měsíce. Je ale jasné, že lidské tělo si svou odolnost vůči studené vodě nedokáže dlouhodobě zapamatovat, takže i dvoutýdenní pauza může být znát. Proto je podle doktora Prokopa důležitá pravidelnost a pokud si dovolíme pauzu, je potřeba začít znovu po malých krůčcích. ●

VYRÁŽÍME NA POZNÁVACÍ CESTU JIŽNÍM EXPRESEM

AUTORKA TEREZA HRUBEŠOVÁ

Už máš dost sezení za počítačovou obrazovkou, bolí tě za krkem a potřebuješ vypnout? Tak je ten správný čas naplánovat vícedenní výpravu, nebo jednodenní výlet s kamarády a načerpat energii. Zamiř na jih! V jižních Čechách, odkud pocházím, je plno míst, která stojí za to navštívit. Na některých je dokonce i zima stále v plném proudu.

JE LIBO TROCHU KULTURY?

Pokud necestuješ jen za krásnou krajinou, ale potřebuješ i nějaké to kulturní vyžití, je pro tebe okruh v chráněné krajinné oblasti Blanský les skvělou volbou. Jedná se o národní přírodní rezervaci, která zaujímá 212 kilometrů čtverečních a táhne se kolem vrcholu Kletě až k obci Chvalšiny. Zalesněné oblasti doplňují přírodní památky, jako třeba vrch Kluk, zřícenina hradu Dívčí Kámen nebo rozhledna Klet.

Celé území je jako dělané pro jednodenní výlety. Snadno se popovežeš vlakem z Českých Budějovic na jakoukoli zastávku po trati směrem do Českého Krumlova, odkud se můžeš rozejít ke svému cíli. Nejčastějším cílem je vrchol Kletě, jenž je se svými 1 083 metry nejvyšším bodem CHKO Blanský les. Provoz kamenné rozhledny, nacházející se na vrcholu, může být omezený v závislosti na aktuální epidemiologické situaci. Nedaleko ní stojí restaurace, takže teplý čaj, káva a gulášovka či česnečka ti dodají síly po výstupu.

Na vrchol vede plno cest a turistických tras. Nejvíce vytížená je trasa z vlakové zastávky Holubov, kde vystoupí davy lidí a štrádují si to směr parkoviště Klet. Ti méně zdatnější počkají na lanovku, která jezdí jednou za hodinu. Jiní jdou pod lanovkou nahoru, kde ale není moc dobrý terén a poměrně dost to na kamenech klouže. Pokud se tedy rozhodneš

pro výstup na Klet, vyjdi z jiného místa a nechoď pod lanovkou. Na vrchol lze vylézt ze všech směrů a ne každá z těchto cest je tolik frekventovaná. Můžeš vyjít například z Krumlova, Plešovic, Chlumu nebo třeba přes vrchol Kluk až z Budějovic.

Menší vrch Kluk je stejně jako Klet' součástí Haberského pohoří. Nevede na něj tolik cest jako na sousední kopec a bývá tam méně lidí. Nejčastější trasa začíná v Křemži a pokračuje kolem rybníka do Bohouškovic až na samotný vrchol. Lze také přijít z druhé strany od Vrábče a Slavče.

Posledním z tipů v této chráněné krajinné oblasti je zřícenina hradu Dívčí kámen, která je společně s keltským oppidem součástí naučné stezky vedoucí z Třísova do Holubova. Kromě Třísova a Holubova lze přijít k Dívčímu kameni také od Boršova po pěkné turistické stezce kopírující řeku Vltavu. Tato oblast se vyznačuje krásnými přírodními meandry.

Nejlepší je, že všechny zmíněné památky jsou poměrně blízko u sebe. Určitě nestihněš za den všechny, ale alespoň dvě ano. Také není vůbec špatné udělat okruh a jít dolů a nahoru vždy po jiné trase.

ZASNĚŽENÝ KLENOT

Jihočeskému kraji vévodí národní park Šumava, na který nesmíš zapomenout. Kdo na Šumavě byl, bohužel ví, že v létě není úplně o co stát. Hromada lidí, asfalt a předražené hospody jsou na denním pořádku. Ovšem v zimě se z přelidněného místa stává kouzelné, zasněžené království.

Pokud plánuješ vícedenní výpravu se spaním na sněhu, je dobré začít v Železně Rudě a přes malou vesnici Novou Hůrku a vrchol Poledník pokračovat přes obec Modravu a horskou obec Strážné až k osadě Černý Kříž či až do zaniklé osady Nové Údolí, kterou tvoří jen vlaková stanice a občerstvení. Cesta je dlouhá zhruba 100 kilometrů a přibližně po deseti kilometrech najdeš nouzová nocoviště. V létě bývají poměrně rychle plná, ale v zimě tam většinou budeš spát se svými kamarády sám/sama.

V národním parku je ale i plno dalších pěkných míst, kam můžeš odbočit, nebo si udělat jen jednodenní

okruh. Moc hezký je například okruh Stožec spolu se Stožeckou kaplí Panny Marie a naučnou Medvědí stezkou vedoucí z Černého Kříže do Ovesné. Cestu dlouhou asi 14 kilometrů lemují skalní masivy z plekenštejnské žuly, kterým místní obyvatelé přisoudili různá jména. Dále se zde nachází skalní vyhlídka, ze které se můžeš kochat výhledem do údolí Vltavy a na přilehlé vrcholy hor Špičáku a Knížecího stolce. Cestou si určitě všimneš pomníčku Bärenstein (česky Medvědí kámen), připomínajícího posledního šumavského medvěda, podle kterého jsou vrchol i stezka pojmenovány.

Pravidelnou zimní atrakcí je pak bruslení (či běžkování) na vodní nádrži Lipno. Oválné tratě jsou v Horní Plané, Frymburku i Lipně. Při příznivých podmínkách jsou propojené a tvoří tak ledovou magistrálu měřící 11 kilometrů, jejíž délka je zapsaná do Guinnessovy knihy rekordů.

Na Šumavě se v tuto dobu s největší pravděpodobností setkáš se sněhem a mrazem, takže se na to připrav a sbal si dostatek teplého oblečení. Také si můžeš výpravu ozvláštnit a vzít si s sebou například sněžnice nebo běžky.

TŘEŠNIČKA NA VOJENSKÉM DORTU

V neposlední řadě můžete navštívit okraj vojenského Boletického prostoru, který je pro veřejnost otevřený o víkendech a svátcích. Moc pěknou procházkou (ale poněkud z ruky) je návštěva rozhledny Knížecí stolec, kde s největší pravděpodobností nepotkáš ani živáčka. Cestu můžeš začít v Nové Peci. První úsek je po silnici až do Želnavy, další část po naučné stezce, následuje cyklostezka, až se konečně odpojíš na turistický okruh kolem rozhledny. Pro nadšence nebo ty, kteří v zimě výpravu nestihnou, se vyplatí varianta pro cyklisty, a to z Nového Údolí až do Českého Krumlova.

Ať už tě cesta na jih zavede v létě, nebo zimě, teď, nebo za rok, s oddílem, nebo jinou partou, doufám, že si výpravu užiješ se vši parádou a budeš se rád(a) vracet. ●

MAPU VŠECH TIPŮ OTEVŘETE
NAČTENÍM KÓDU.

KULTURA

Příběhy o ženách nejen pro ženy

PŘÍBĚHY O ŽENÁCH NEJEN PRO ŽENY

AUTORKY MARKÉTA TĚHALOVÁ – MAKI, PETRA BĚNKOVÁ – PEŤA, PETRA SÝKOROVÁ – SURIKATA

Recenze, které si pro vás připravily naše redaktorky, se všechny týkají tématu ženské otázky či společenských stereotypů a vztahů mezi pohlavími. Některé tituly jistě poznáte, v jiných třeba naleznete zálibení.

O MAGAZÍNU HEROINE

Lifestylové časopisy bývají výkladní skříňí mainstreamu a ideálu krásy. Nikoli však časopis Heroine, který před rokem rozvířil vody českého novinářského rybníčku a navázal na stejnojmenný web. S podtitulem „způsobuje nezávislost“ míří na bourání tabu a stereotypů. To se jí (redakce o časopisu často mluví v ženském rodě), mimo jiné i kontroverzním názvem, daří.

„Hrdinka“ se kloní k feministickým tématům, podobně, jako to dělá například Sylvie Lauder z redakce Respektu. Šéfredaktorka webu Anna Urbanová to v rozhovoru pro rádio Wave popsala takto: „Nad feminismem moc nepřemýšlíme, spíš ho žijeme.“

Bourání stereotypů se nekoná pouze v ženské oblasti, ostatně časopis necílí pouze na čtenářky, ale i na mužské čtenáře. O změnu pohledu na svět se prostřednictvím stránek Heroine snažil i záchranář Vít Samek, známý z videí na Mall.tv, se svým seriálem osvětových článků o preventivních prohlídkách a strachu z nich.

V poslední době Heroine zaujala spoluprací i s velkými jmény české feministické scény – píše pro ni Lucie Hrdá, advokátka specializující se na trestní a rodinné právo, domácí násilí a stalking. Letošní laureátka ceny Františky Plamínkové ve svých textech například ilustruje praxi českého soudnictví ve vztahu k obětem domácího a sexuálního násilí. Komentovala například nápadně nízké tresty pro obviněné z kauzy filmu V síti.

Další, kdo pro Heroine vytvořil celý seriál textů, je Kamil Fila. Jeho rozhodnutí stát se „Nemesis“ známého sexuologa Radima Uzla vyústilo v jakousi esej na pokračování, ve které se jej pokouší shodit z piedestalu renomovaného odborníka. Fakt, že se mu to daří, je patrný i podle reakce, kterou (v době vydání tohoto čísla RK již končící) série vyvolala (viz například rozhovor Radima Uzla na DVTV).

Grafická stránka projektu je spíše minimalistická, běžným lifestyleovým časopisům na míle vzdálená. Černobílo-růžový layout je jednoduchý a čtenáře moc neruší, na rozdíl od reklamy, která je ale cenou za to, že web neschovává články do placené sekce. Za zmínku stojí kresby známé ilustrátorky a aktivistky ToyBox, která se pro podcast *Be Your own Heroine* (protože dneska se bez podcastu neobejdete) rozprávěla o svém životě a o zneužívání, které zažila v raném dětství.

Ačkoliv feminismus v řadě lidí „na první dobrou“ vyvolává spíše negativní reakce, začtení se do *Heroine* nebolí. Ať už se rozhodnete dát jí šanci na webu, v papírové formě, nebo na sítích (hodně aktivní je na instagramu), rozhodně vás nezklame.

Markéta Těthalová – Maki

BEZ DCERKY NEODEJDU

Filmové zpracování slavného autobiografického románu Betty Mahmoody v sobě ukrývá kouzlo, které učaruje nejednomu divákovi.

Příběh propojuje v jeden celek hned několik zajímavých témat. Rozdíly kultur, vztah muže a ženy, rodičovská láska, síla víry, či solidarita.

Tento film je sice 30 let starý, ale to mu vůbec neubírá na kvalitě. Možná i naopak. V době, kdy byl natočen, ještě nebyla knižní ani filmová tvorba tak zatížena náboženskou, politickou či rasovou korektností, jako je tomu dnes, a tak toto dílo nabízí vskutku upřímný a nezkráslený pohled na danou situaci.

Američanka Betty Mahmoody (autorka knižní předlohy) se ocitá v roli hlavní hrdinky tohoto příběhu jako žena provdaná za „zamerikanizovaného“ Íránce, se kterým má malou dceru. Po manželově naléhání svolí ke společné cestě na návštěvu za jeho rodinou do Íránu. Rozdílná kultura, náboženství a zvyky vytváří mezi dvojicí propast. Po střetu s cizí kulturou se

Betty touží vrátit domů do USA. Manžel jí to nedovolí, a jelikož je v této zemi žena prakticky manželovým majetkem, nastává velký boj, aby se i přes nesouhlas vlastního muže dostala s dcerou domů.

Tím, že se hlavní hrdinka rozhodne bojovat a nesmíří se s danou situací, ukazuje, jak velkou vnitřní sílu v sobě ukrývá. Vyjadřuje tím, kolik pro ni znamená svoboda a jak moc jí záleží na vlastní dceři. Vydává se do ohromného rizika, které může skončit jen dvěma způsoby – smrtí, nebo svobodou.

Životní příběh této silné ženy je natolik poutavý, že se divák ani chvíli nenudí a zajímá ho, jakým směrem se bude děj ubírat. Člověka nutí se zamyslet, co v naší zemi máme a čeho bychom si měli vážit.

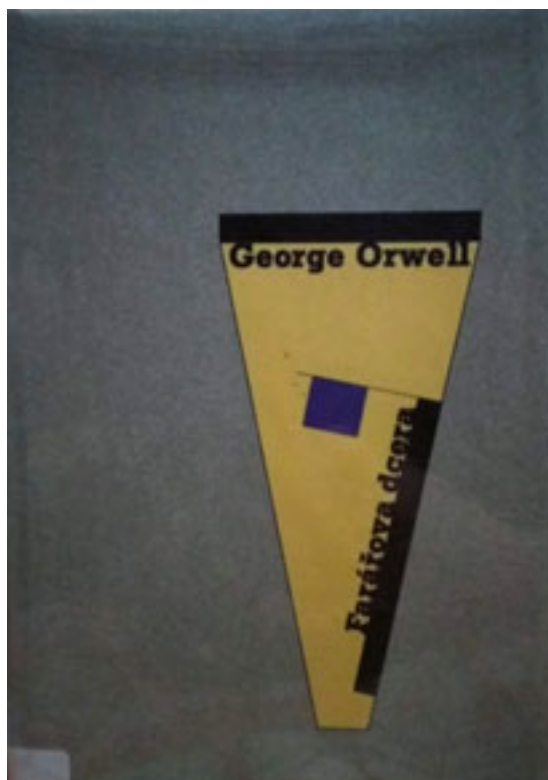
Petra Běnková – Peta

FARÁŘOVA DCERA, GEORGE ORWELL

Většina zdravých lidí, mezi něž patří i asexuálové, touží po partnerství, svatbě nebo dětech. Asexuálové by se však raději obešli bez erotiky. Tato sexuální orientace (nebo spíše „neorientace“) se v literatuře moc nevyskytuje, proto jsem ocenila, že mě na Farářovu dceru upozornila moje asexuální kamarádka.

Příběh se odehrává ve 30. letech 20. století v Anglii. Hlavní hrdinkou je osmadvacetiletá Dorothy, dcera faráře, jež svou víru bere velmi vážně. Kromě toho, že nosí otcí snídani a léčí nemocné sousedy, spolupracuje se skautkami, svazem matek a dalšími sdruženími. Svůj čas věnuje také práci pro kostel, kde dlouho do noci vyrábí kostýmy pro divadelní představení, aby fara získala peníze na splacení dluhů.

Vlivem ztráty paměti Dorothy jednoho dne odjede z domova. Prochází mnoha složitými situacemi, v nichž se často zrcadlí život George Orwella, například když dívka tráví čas prací na chmelnici, nebo když se jí vrátí paměť, a protože zjišťuje, že doma se o ní mezitím rozšířila fáma, kvůli níž se jí otec zřekl, dostává se na ulici mezi bezdomovce. Z autorových osobních zkušeností vychází i pasáž ze školního prostředí, kde je Dorothy v pozici učitelky vystavena mnoha absurdním reakcím, obzvláště z řad rodičů. Složitá situace dívku nutí přehodnotit svůj pohled na svět, včetně otázek víry a smyslu života.

Je jí nabídnuto, aby se provdala za čtyřicátníka Warburtona, který to všechno rozpoutal, Dorothy ale svatbu s nikým nechce – nesnese „ty zruďné věci“ („To všechno“, jak řkala). Vzpomíná na ohydlné akty mezi rodiči, které viděla jako malá, a na „chlupatá stehna satyrů“ z obrázků, jež jako dítě vídala na chodbách farnosti. Z toho usuzuji, že její asexualita nemusela být vrozená. Život bez partnerského vztahu jí přišel naprosto přirozený, s čímž plně sympatizuji.

Knížka mě bavila a dobře se mi četla také díky velké dávce humoru. Chválím plynulé vyprávění. Nudilo mě jen několik málo stran pojednávajících o životě na ulici, psaných jako scénář, kde se neustále opakovaly hlášky, jež nepřinášely nové informace. Zápletka se ztrátou paměti mi nepřipadala věrohodná, autor ji nijak nevysvětluje. Domnívám se však, že mohlo jít o následek Dorothyina přepracování a fyzického i psychického vyčerpání.

Publikace na 229 stranách spojuje poutavý styl vyprávění a příjemnou volbu jazykových prostředků. Rozšiřuje povědomí o sociální situaci meziválečného období a popisuje psychickou proměnu postavy, jež následkem svého neštěstí ztrácí víru v Boha.

Petra Sýkorová – Surikata ●

ČEKATELSKÁ

A night sky filled with stars and the Milky Way galaxy. In the foreground, a glowing orange tent is set up in a forest of dark evergreen trees. The tent is illuminated from within, creating a warm glow. The background is a vast, starry sky with the Milky Way stretching across it.

**Průkopnice skautingu, které z dívek udělaly holky do nepohody
Koedukace v příběhu**

PRŮKOPNICE SKAUTINGU, KTERÉ Z DÍVEK UDĚLALY HOLKY DO NEPOHODY

AUTORKA PETRA SÝKOROVÁ – SURIKATA

Když generál Baden-Powell při obraně afrického Mafekingu rozdělil zvědy do malých skupin a vedením každé z nich pověřil jednoho vrstevníka, překvapila ho jejich spolehlivost. Nepočítal, že vydáním knihy pro výchovu vojáků inspiruje tisíce mladíků k náplni volného času a vlna zájmu o skauting se zvedne i u dívek.

LÁSKA NA LODI ARCADIAN A AGNES V ČELE SKAUTEK

Třiadvacetiletá Olave Soamesová a její otec se 3. 1. 1912 v Southamptonu na jihu Anglie nalodili na parník *Arcadian* plující na Jamajku. Už v přístavu spatřila Olave národního hrdinu Roberta Baden-Powella, jak jde k lodi za veselých pozdravů skautů s nahými koleny. Okamžitě si byla jistá, že je to ten pravý. Robert měl smysl pro humor a oplýval renesančními vlastnostmi. Chtěli se zasnoubit neodkladně, ale věděli, že se to nesluší. On byl o 32 let starší, to je však neodradilo. Věděli hned, že k sobě patří, a vzali se, jakmile Robinovi, jak ho Olave oslovovala, skončila celosvětová plavba za skauty. Strach Baden-Powellových svěřenců, že je svatbou opustí, byl zbytečný. Spolu se svou ženou totiž sloužil věrně skautingu po celý život.

Baden-Powell ještě před seznámením se s budoucí ženou vydal vojenskou příručku *Aids to Scouting*, inspirovanou vítěznou búrskou válkou. Kniha očarovala tisíce chlapců, kteří podle ní začali žít. Překvapený generál však chtěl, aby jejím účelem byla výchova žoldáků ve zvědy. Když uviděl velký zájem v očích mladíků, přepsal a přejmenoval příručku na *Scouting for Boys* a založil skautské hnutí. Není divu, že ani dívky nechtěly zůstat pozadu. Nechaly se slyšet, že chtějí dívky skauting. Baden-Powell věděl, že by stejným programem pro obě pohlaví

veřejnost pobouřil, a tak požádal svou sestru Agnes Baden-Powellovou o pomoc.

Robertova kniha *Skauting pro chlapce*, jak píše Olave v autobiografii *Zrcadlo mého srdce*, „ženám otevírala svět, kde by mohly mít stejné vyhlídky jako muži a být připraveny zvládnout jakékoli nouzové situace. Tato myšlenka dokonale souzněla se vzrůstajícími požadavky na hlasovací právo pro ženy.“

Jedinou činností děvčat do té doby totiž bylo čekání na vdavky. Nejednaly svobodně, neměly trénink pro život a na rozdíl od chlapců oplývaly nízkým vzděláním. Jediné veřejností přijímané vyžití slečen bylo šití, malování a hudba. „Nyní, po staletích, kdy se na ně pohlíželo jako na druhořadé občany, začínaly ženy snít o svobodě a rovnosti s muži. Kniha *Skauting pro chlapce* změnila v roce 1908 tento sen v realitu přinejmenším pro několik dívek,“ píše Olave ve svých pamětech.

Brzy začaly působit první neoficiální skautky s divokými názvy. „Ověšené lahvemi na vodu a píšťalkami, s tornou přeplněnou obvazy doufaly, že najdou nějakou zraněnou osobu, na níž by si mohly vyzkoušet nově nabyté dovednosti,“ dodává manželka zakladatele skautingu.

Pozoruhodné je, že se Agnes a Olave moc nemusely, v Olavině autobiografii se důvod ale nedočteme.

Olave Baden-Powellová

22. 2. 1889 – 25. 6. 1977

Manželka Roberta Baden-Powella, světová náčelní skautek. Zakladatelka *Girl Guide* – organizace pro dívčí skauting. V roce 1946 navštívila Československo. Na počest narozenin manželů Baden-Powellových slavíme 22. února Den sesterství. Oba se totiž v tento den narodili, Olave ale o 32 let později. Nadevše milovala svého muže, s nímž měla tři děti. Vykonala jako Robert mnoho cest po světě a přednášek o skautingu.

Agnes Baden-Powellová

16. 12. 1858 – 2. 6. 1945

Sestra Roberta Baden-Powella. V roce 1912 napsala příručku *Jak dívky mohou pomáhat impériu*, inspirovanou bratrovou knihou *Skauting pro chlapce*. První náčelní skautek. Hnutí propagovala po celé Anglii. Na žádost bratra založila výbor skautek, ten ale pro obavy ze „zmužnění“ dívek nepřinášel příliš zábavný program, proto vznikl na popud Roberta výbor nový. Založila První osamělou společnost – šlo o korespondenční komunikaci se skautkami, které z různých důvodů nechodily na srazy. Byla prezidentkou The Girl Guide Association. Agnes věrně sloužila skautingu celý život.

KDYŽ SVOJSÍK POPRVÉ TÁBOŘÍ, ANI SKAUTKY NEZAHÁLÍ

Ve Vorlovně už hoří táboráky. Skautky Popelky Biliánové také rády zpívají, avšak bez ohně a kulís podsadových stanů. Jedno však mají společné: jsou blízko přírodě a učí se skautským dovednostem. Kdyby si Marie Popelková alias Popelka Biliánová nepřečetla v novinách statě o chlapeckém skautingu, sotva by se pokusila zavést skauting dívcí. Veškeré plány si sestavila sama z článků a příruček.

Padesátnice Popelka však z duše odmítala, aby dívky tábořily ve stanech. Nastěhovala se proto v roce 1912 do vesnického dvorce ve vsi Chotouni u Jílového u Prahy a s deseti- až dvacetiletými děvčaty tam strávila letní měsíce v letech 1912 a 1913. Oba pokusy pojmenovala prvními letními osadami skautek.

Uvědomovala si nebezpečí, jež slečnám hrozí od mužského pohlaví, a snažila se je co nejvíce ochránit. Holky nesměly *dobrovolně* neuposlechnout, jinak hrozil celé družině okamžitý návrat domů. Popelka jako matka tří dětí měla o skautky mateřský strach.

V chalupě spalo všech dvanáct dívek v jedné posteli z prken vystlaných slámou, dále měla každá slečna deku, polštář a dvě prostěradla, jinak žádné zbytečnosti. Aby o sebe mohly dbát, měla každá krém na boty, všechny se musely dělit o jedno zrcadlo. Byly to zámožné dívky zvyklé na přepych, ale skvěle snášející osadní podmínky.

V Chotouni přebývaly měsíc. Dny naplňovaly prací, zpěvem, tancem, koupáním se v rybníku, houbařením a trochou her. Brzy ale mělo přijít velké povyražení, strach z kriminálního. Jednoho dne upláchl z pankrácké věznice trestanec a naposled byl spatřen v lese poblíž domu, kde bydlely. Dívky si z toho ale na rozdíl od své vůdkyně nic nedělaly a bezstarostně mu zazpívaly lesní koncert, aby vzbudily dojem, že je ve dvorci mnoho lidí. „Hospodářovi hlídali se střílnou zbraní, psi byli puštěni, ale trestanec —

bohudíky — nepřišel, minul náš dvorec a druhého dne byl jinde chycen. A — naše dívky v lese ho potkaly. Neublížil jim — snad že jich bylo několik,“ píše Popelka v knize *O dívčím skautingu*. Na okně měl od skautek přichystaný chléb se salámem, aby je, jistě vyhladovělý, nechal na pokoji. Nikdo se však neobjevil, musel projít nic netuše o dívkách.

Skautky se poté scházely na schůzkách, výpravách (například za pražskými pověstmi) a oddílovkách, kde poznávaly odkazy zesnulých osobností nebo jim Popelka přednášela o architektuře. Na vyšehradském hřbitově zase nadaná vedoucí vyprávěla skautkám nakřáplým a tajemným hlasem strašidelné legendy a zkazky.

Skautská průkopnice bojovala za své názory v dívčím skautingu a snažila se obhájit také vzhled holčičího kroje – podle ní neměl být stejný jako chlapecký. Za svého života se setkala i s Vlastou Koseovou

Popelka Biliánová

27. 1. 1862 – 7. 3. 1941

Vlastním jménem Marie Popelková, vzala si Arnošta Ignáce Biliána, česká spisovatelka a průkopnice dívčího skautingu. Uspořádala dvě prázdninové osady pro děvčata, žila na Vyšehradě. Pro zrakové potíže neučila ve škole, ale vychovávala děti v bohatších rodinách. Chtěla se sejit se Svojsíkem, avšak skautoval v lesích u hradu Lipnice. Vymyslela tedy koncept výchovy dívek po svém a nastěhovala se s děvčaty do zděných budov vesnických dvorců. Neobvykle na poměry té doby studovala na univerzitě mezi muži. Byla vlastenkyní a pořádala charitativní sbírky peněz a šatstva.

a Annou Berkovcovou, které ji obdivovaly a uznávaly, ale neshodly se s Popelkou v tom, zda skautky mají bydlet ve stanech a mají mít stejné skautské košile jako hoši. Bylo to dáno dobou, v níž se narodily – zatímco padesátiletá Popelka vyrůstala v devatenáctém století, Vlasta již ve století dvacátém. A tak se Popelčiny bílé halenky a červené šátečky na hlavě neujaly a obě pohlaví zdobí krásné kroje v zemitých barvách.

O rok později, tentokrát ve Skedni na Benešovsku, již skautky nebydly v domě s majiteli, ale měly obydlí zcela pro sebe. Do dvora chodily různé návštěvy, což se Popelce nelíbilo, a jak se můžeme dočíst v její knize *O dívčím skautingu*, chtěla odjet. Nakonec však přesto vytrvala, nechtěla skautky zklamat. Respekt její odvaze v průkopnickém angažování se v dívčím skautingu.

PRVNÍ STANOVÝ TÁBOR SASANEK

Družina Sasaneck vznikla v roce 1914 z iniciativy Vlasty Koseové, která se díky svému příteli, jenž vedl pražskou Dvojku, dostala ke skautingu – požádala svou profesorku Annu Berkovcovou o pomoc při založení dívčí družiny. V začátcích s holkami chodil a na vše dohlížel sám A. B. Svojsík, který je na výpravách učil základním skautským dovednostem, jež Anna Berkovcová doplňovala přednáškami o přírodě. Se Svojsíkem se scházely na schůzkách. Na Klamovce se během skautské přehlídky k družině přidaly další zájemkyně.

Píše se rok 1915. Na řadě míst Evropy rachotí střely a kvůli špatnému zásobování téměř nikdo nevěří v úspěch prvních oficiálních českých skautek při jejich bdělém a průbojném plánu rozbít na břehu Vltavy svůj prvotní tábor.

Ten staví Sasanky u osady Kobylníky, dnes ležící na břehu Slapské přehrady. Oporou dívkám a chlapcům z pražské Dvojky, kteří děvčatům pomáhali, byl skaut a univerzitní profesor František Drtina, žijící

v blízkém Hněvšíně (ten jim místo doporučil). Táborníkům pomohl i zástup dalších lidí, například milá starší paní poskytující jim zázemí na půdě své chalupy v Nouzi (dnes již zatopená ves naproti Kobylníkům přes řeku), než sehnali dřevo na podsady.

Účastnice dvoutýdenního tábora vstávaly pokaždé v jiný čas a vařily si na kamnech nekrytých stříškou, a tak za lijavců jedly syrová vejce. (V příštím roce postavily nad kamna střechu.) Pro potraviny chodily vždy jedna na Živohošť a druhá na Hněvšín. Prvního dne po příjezdu z Prahy vystoupily v Hrašticích u Nového Knína z vlaku a vydaly se v průtrži mračen s těžkými batohy do Kobylníků. Vlasta jela s poštáčkem, vezoucím jejich zavazadla.

Když dorazily na místo, v táboře se tyčily čtyři putovní stany, kde se schovaly před dalším lijákem (stany postavili skauti z pražské Dvojky). Po dešti si spolu s junáky hráli a cvičili. Hry však nebyly hlavní náplní tábora, ty jsou doménou až dnes. Tehdy jich tolik neznali a soustředili se především na zajištění všech nutností k táboření.

„Ale nový déšť zahnal nás do stanu, přesto Vlasta velká (Vlasta Štěpánová, pozn. redakce), Julka a Brácha (člen Druhého oddílu v Praze a později zakladatel kardiologického sanatoria v Poděbradech) vrátivše se od Šišek, šli do pily koupit dříví, ale žádné nedostali. Asi v 5:00 přestalo trochu pršet,“ píše se v publikaci *Z kroniky Sasanek*. Proto odnesli své věci k převozníkům na půdu, na níž jim majitelé dovolili přespat, neb stany už byly promočené. Kde nakonec sehnali kluci a holky dřevo na podsady? Když jim je nikdo opakovaně nechtěl prodat, všimli si krajinek u sousedů na dvoře. Ti se je nejprve zdráhali prodat, leč ve finále dali táborníkům krajinky zdarma. Domů z tábora pak účastnice pluly na vorech.

V létě podnikly Sasanky ještě další výpravy a po prázdninách se zrodila druhá družina – Vlčí máky – a mohl vzniknout první dívčí oddíl, jehož vůdkyní se stala Vlasta.

Kromě těchto významných žen v dívčím skautingu odvedla mnoho práce také spousta dalších osobností. Dílo se vydařilo a dívčí skauting, který výrazně přispěl k zrovnoprávnění žen, má své místo ve světě i u nás stejně jako chlapecký. Čest všem, kteří obětavě pracovali na šíření hnutí a podporovali je ve všech směrech. ●

Vlasta Koseová (rozená Štěpánová)

21. 5. 1895 – 29. 9. 1973

Partnerka Vaška Jelena, vůdce pražské Dvojky. Absolventka dívčího lycea v Holešovicích, kde ji vyučovala profesorka Berkovcová. Tajemnice Československého červeného kříže. Pracovala od počátků emancipace. Vedla první tábor skautek u Živohoště. Byla pražskou zpravodajkou, starostkou Junáka, instruktorkou dívčích lesních škol a členkou skautského výboru. Obdržela mnohá skautská vyznamenání.

Anna Berkovcová

13. 2. 1881 – 9. 7. 1960

Předsedkyně dívčího odboru Junáka, bojovnice za ženská práva. Debatovala s Vlastou a Popelkou o podobě ženského skautingu, přednášela na lesních školách o přírodě. Na rozdíl od literátky a jejích prázdninových kolonií Vlasta s Annou nechtěly zavádět novoty, ale hodlaly zachovat chlapecký skauting i pro holky. Vedla několik škol, učila skautky pěstovat zeleninu. Po jejím výkladu o jarních květinách na procházce do Roztockého háje přijaly skautky název Sasanky.

VLASTA ŠTĚPÁNOVÁ (SEDÍCÍ NA ZEMI)
A ANNA BERKOVCOVÁ (STOJÍCÍ 2. ZLEVA)

KOEDUKACE V PŘÍBĚHU

AUTORKA KRISTÝNA PECHOVÁ – TÝNA

Přestože již není žádnou zvláštností potkat oddíl či kmen, ve kterém se vyskytují kluci i holky pohromadě, téma koedukace dodnes vyvolává ve skautské společnosti živé diskuze. O tom, jakým způsobem se koedukace v Junáku vyvíjela, promluví Tomáš Řehák – Špalek, jeden z jejich průkopníků.

Koedukace (doslova „společné vzdělávání“) znamená shromáždění jedinců, kteří by se za jiných okolností dali rozdělit dle určitých kritérií, kterými bývá například pohlaví či věk. U skautských oddílů se nejčastěji setkáváme s rozdělením do věkových kategorií. Taková situace není nijak neobvyklá ani nevzbuzuje kontroverzi jako koedukace obou pohlaví.

ŠPALKŮV ODDÍL

Před sametovou revolucí zakládali vedoucí, kteří chtěli tajně vést děti podle zásad skautské výchovy, svoje oddíly jako turistické či pionýrské. Stejně tak tomu bylo i s oddílem, který v 80. letech začal vést Špalek.

„Rozhodli jsme se založit chlapecký oddíl, protože téměř všechny skautské metodické příručky byly o nekoedukovaných oddílech pro kluky. Udělali jsme náborový plakát, ale zapomněli jsme napsat, že nebereme holky. A ona jich spousta na ten nábor přišla. Nemohli jsme jim říct, že je nechceme, tak jsme si řekli, že to nějak musíme zkusit. Díky tomu jsme v roce 1982 zjistili, že smíšený oddíl má řadu výhod,“ popisuje Špalek svoji první zkušenost s koedukovaným oddílem.

SITUACE PO ZNOVUOBNOVENÍ JUNÁKA

Po sametové revoluci se spousta oddílů hlásila zpět do skautské organizace. V případě těch koedukovaných však nastal problém. Doposud s touto možností

nikdo nepočítal a někteří je nepovažovali za slučitelné se skautskou výchovou. Smíšené oddíly se buď podvolily, nebo Junák opět opustily.

„Začal kolem toho velký boj. Na obvodní radě na nás vyvíjeli tlak, já už jsem byl ale v té době členem Náčelnictva. Díky tomu jsem měl dostatek sebevědomí a říkal jsem všem, že i když se jim to nelíbí, my se ani nerozdělíme, ani neodejdeme,“ vzpomíná Špalek na první chvíle pod záštitou Junáka.

Po osmi letech vedení oddílu napsal v rámci plnění vůdcovské zkoušky esej na téma koedukace. Ta vyvolala v tehdejší vůdcovské komisi smršť názorů. „Moje vůdcovka vypadala tak, že se každý zkoušející podíval na moji esej, vytřeštil oči a dvacet minut se se mnou bavil o koedukaci. Nakonec jsem nebyl zkoušený skoro z ničeho jiného než z koedukace, protože jsme se ve všech oborech bavili o ní,“ popisuje reakce ostatních vedoucích.

Špalkův oddíl byl dlouho ve výrazné menšině. Větší nástup koedukace začal až s úbytkem členů v oddílech ve druhé polovině 90. let.

NEJVĚTŠÍ PŘEKÁŽKY

Diskuzi nejprve vyvolával roverský věk kvůli obavám o přílišné fyzické sblížování dospívajících, které by vedlo k porušení desátého bodu skautského zákona – skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích.

„Zakázané byly třeba smíšené vzdělávací akce pro dospělé. Lesní školy byly přísně rozdělené na mužské a ženské. Kdyby holka jela na klučičí kurz, organizátor by z toho měl hrozný průšvih,“ líčí situaci Špalek a dodává: „Přelom nastal až v roce 1985, kdy psychologové říkali, že je normální, že v tomhle věku kluci a holky chtějí být pohromadě.“ Ohledně vlčat a světlušek se velké debaty nekonaly, jinak tomu však bylo u skautského věku. Špalek vidí tuto diskuzi jako oprávněnou.

„Dodnes si myslím, že skauti a skautky jsou věková kategorie, v níž má koedukace nejvíc specifik. Právě u nich začíná puberta a hledání genderové role a vlastní identity, která zahrnuje i sexualitu. Formují se různé stereotypy ve vidění světa a v roli mužů a žen,“ rozvíjí důvody, proč je podle něj koedukace ve skautském věku kontroverznější.

JAK NA TOM BYLY ROVERSKÉ KMENY?

„Rovering se v 90. letech rozbíhal velmi obtížně a paradoxně se nejprve prosadil na kurzové úrovni. Václav Břicháček, Miloš Zapletal a celá parta lidí dali dohromady kurzy Fons jako nový typ programu pro rovery. Tam se začal formovat koedukovaný rovering. Václav Břicháček byl tehdy náčelníkem a prosadil si koedukované kurzy,“ objasňuje obnovení roveringu dlouhodobý vůdce Gemini.

Přestože skoro nepotkáme kmen, který by byl pouze pro holky či pro kluky, koedukovaný rovering nese dodnes svá rizika. Zvláště pak, když přijde na vztahy mezi členy kmene.

„Pokud se spolu dva z kmene rozejdou a najdou si někoho zvenčí, tak to ještě jde. Jakmile se ale dají dohromady s někým jiným z jejich společenství,

reálně hrozí, že se to společenství rozpadne. Tohle riziko tam je a je zapotřebí o něm přemýšlet,“ uvažuje Špalek.

KOEDUKACE JAKO VÝCHOVNÝ NÁSTROJ

Přes všechny nesnáze Špalek dodnes preferuje koedukované oddíly.

„Koedukace umožňuje některé typy programů a výchovné momenty, které jsou formativní a klíčové a které nejsou v nekoedukovaném oddílu možné. Přesto bych se ale snažil, aby většina programu byla nekoedukovaná,“ zdůrazňuje Špalek na základě vlastních zkušeností.

Důvodem tohoto rozhodnutí je mimo jiné

přirozená tendence dětí ve skautském věku držet partu dívčí nebo chapeckou.

„Jejich rozdělení má svoje psychologické důvody, třeba společné zájmy. Navíc pomáhá budovat genderovou identitu ve skupině lidí stejného pohlaví,“ vysvětluje zastánce koedukace.

Typický výchovný moment zapříčiněný smíšeným oddílem nastává dle Špalka na první výpravě nováčků. Scéna, kterou popisuje, se odehrávala tak často, že vedoucí každý rok čekali, kdy se zase přihodí.

„Každý asi ví, jak děti skuhrají, že je bolí nožičky a že už nemůžou. Často se nám stávalo, že skuhrali hlavně kluci. Holky okolo jedenácti totiž bývají fyzicky o něco vyspělejší. Když ale k desetiletému klukovi přijde třeba o rok starší holka a zeptá se ho: ‚Potřebuješ s něčím pomoci?‘ tak se v tu chvíli narovná, přestane fňukat a probudí se jeho chlapská hrdost. On pak vyrazí napřed, aby bylo vidět, že teda žádný problém nemá,“ vypráví veselou příhodu Špalek.

VÝHODY SPOLEČNÉHO SOUŽITÍ

Model společného soužití se ve Špalkově oddíle nejednou osvědčil. Například se nikdy nesetkal s problémy nekoedukovaných oddílů, které jedou na koedukovaný tábor. Situace, ve kterých musí vedoucí hlídat po večerce, aby holky nelezly za kluky a obráceně, podle Špalka nenastávají v oddílu, kde děti vyrůstají společně. Vztahy mezi nimi jsou díky tomu spíše sourozenecké.

Další Špalkem zmíněnou výhodou je budování a zároveň bourání genderových stereotypů. Některé povinnosti má totiž ve smíšeném oddíle každý, neohledně na pohlaví.

„Holky si musí naštipat dříví a kluci uplácet borůvkové knedlíky a nikomu to nepřipadá divné, protože to tak prostě je. Pak jsou na táborech ale činnosti, u kterých je přirozené, že se jich ujme určitá skupina. Třeba když je potřeba z lesa odnést super těžkou kládu, tak na to nastoupí starší kluci. I tento moment je nějakým způsobem formativní. Ukazuje, že v určitých situacích jsou fyzické dispozice, dané věkem, individuálním vývojem a také pohlavím, důležité a je zapotřebí je respektovat. Každý má svoje limity jinde,“ dodává Špalek.

DNEŠNÍ PROBLÉMY KOEDUKACE

Přes rozšířenost koedukace v dnešní době jsou podle Špalkových slov metodiky v tomto směru stále omezené.

Jednou z nadčasových překážek koedukace je nefunkčnost soutěživých programů kvůli odlišné rychlosti fyzického i psychického vývoje ve skautském věku. „Pamatuju si, že jsme na jednom táboře měli hrozný problém, protože holky pořád vyhrávaly. Snažili jsme se kvůli tomu překopat program, aby kluci měli šanci, ale i když jsme zařadili nějaké bojové hry, holky je stejně vyhrály. Kluky to tak deptalo, že jsme uvažovali, že snad uděláme závod v tom, kdo dočůrá dál, protože prohrávali na celé čáře,“ líčí svoje zážitky z tábora Špalek.

Koedukace je rozhodně zajímavá cesta, kterou se lze vydat, ale zcela jistě není pro každého. Vzhledem k tomu, že se začala rozvíjet z více praktických než filozofických důvodů, je i u rozdělených oddílů třeba přihlížet ke konkrétní situaci a potřebám členů a vedoucích. ●

Tomáš Řehák – Špalek

Nastoupil na skautskou stezku v roce 1972, když složil vlčácký slib na táboře ilegální pražské Osmnáctky. Ten skautský přišel až o 18 let později, to už měl Špalek za sebou osm let vedení turistického oddílu. Několik let vedl středisko a už 30 let je členem ústředních orgánů Junáka. Byl členem náčelnictva, ústřední rady, místonáčelníkem a zpravodajem pro vzdělávání. Založil a 20 let vedl lesní školu Gemini – kombinaci vůdcovského lesního kurzu a instruktorské lesní školy. Dnes je místopředsedou Rozhodčí a smírčí rady Junáka, působí též jako předseda nadační rady Skautské nadace Jaroslava Foglara. V civilu je již 18 let ředitelem Městské knihovny v Praze a je předsedou Sdružení knihoven ČR. V roce 2018 vydalo TDC pod jménem „Špalek“ knížku rozhovorů ředitele Skautského institutu Miloše Říhy – Šípka se Špalkem.

RECEPT NA ROVERSKÉ LÉTO

AUTOR KAMIL BEČVAR – KAMÍK

Všichni doufáme, že se do léta zlepší aktuální situace a budou moct proběhnout skautské tábory a další akce. Třeba i ty pro rovery a rangers. Které to jsou? Na co se těšit? O tom všem se můžete dočíst níže.

Každý z nás má léto spojené se skautským táborem, s akcí, kde vyvrcholí celoroční oddílová činnost a všichni se na ni těší několik měsíců. Účastní se ho celý oddíl nebo středisko napříč věkovými kategoriemi. Vlčata a světlušky s napětím očekávají, co nového zažijí, skauti a skautky jsou zkušenější a už mají ujasněno, na co se těší nejvíce. Roveři a rangers již dorostli do věku, kdy se neúčastní většiny standardního táborového programu nebo v něm figurují v jiné roli. I tato skupina mladších roverů si ale zaslouží, aby se jí někdo věnoval.

O kvalifikačních akcích, jako jsou čekatelské a vůdcovské kurzy, už slyšel asi každý z nás. Ale co ty nekvalifikační? Sice se netěší tak velké popularitě, ale ve vzdělávacím systému Junáka zastávají důležitou roli, obzvláště v posledních letech, kdy spoustu kurzů zaznamenává několikanásobný přetlak účastníků.

NEKVALIFIKAČNÍ, ALE STÁLE VZDĚLÁVACÍ

To, že je akce nekvalifikační, ještě neznamená, že je špatná nebo méněcenná. Zaměřuje se však na něco trochu jiného a nevyvrcholí získáním odznaku, symbolizujícího určitý stupeň skautské kvalifikace. Pořád se však řadí mezi vzdělávací akce, což o nich mnohé vypovídá. Často se jim říká roverské kurzy a profilují se jako motivačně-zážitkové akce. Vytváří prostor pro setkávání a poznávání skautsky aktivních vrstevníků z celé republiky, a dávají tak vzniknout novým přátelstvím.

PRO KOHO JSOU VHODNÉ

Většina nekvalifikačních kurzů je určena pro mladší rovery a rangers (15–20 let), ale najdeme i výjimky, které se zaměřují na starší účastníky. Je to skvělá možnost pro ty, kteří se ještě „necítí“ na čekatelky nebo se na ně nedostali, což se v době přeplněných kvalifikačních kurzů hodí. Často jsou to právě roverské akce, kam se dospívající skauti poprvé vypraví mimo oddíl a získají cenné zkušenosti a zážitky, které mohou využít v oddílové činnosti. Na své si však přijdou i držitelé čekatelského odznaku.

Přes rok mají RS možnost účastnit se rozmanitých kmenových schůzek či víkendových setkání. Ať už jsou to celostátní akce (Obrok, Miquik, Korbo a další) nebo regionální. Přes prázdniny je však situace jiná. Nabízí se příležitost připravit delší a propracovanější akce, které rozvíjí účastníky jak po skautské stránce, tak po té osobnostní.

NA CO SE TĚŠÍ

Jako všechny skautské kurzy, jsou i ty roverské nabitě programem od rána do večera, takže nouze o zábavu určitě nehrozí. Ty nekvalifikační se nemusí řídit předávanými kompetencemi, a proto mají volnější ruku při tvorbě programu, který je tvořen od diskuzních přes skautské, sportovní a kulturní až po zážitkové aktivity.

PROJEKT RT

Teď se podíváme do zákulisí jednoho roverského kurzu, konkrétně Projektu RT (R jako roverský, T jako tábor). Tvoří ho dvě části, jarní víkendové setkání a desetidenní letní běh na tábořišti s týpí. Kdo za ním stojí, co nabízí a jak ho vidí absolventi?

„S myšlenkou pořádat roverský kurz jsem si pohrával docela dlouho a to z několika důvodů. Na táborech s naším oddílem mě vždycky trochu mrzelo, že jsem pro děti připravil skvělý program, ale nemohl jsem se ho účastnit, protože byl prostě určený pro ně. Dalším podnětem byl můj zájem o (skautské) vzdělávání, kterému se věnuji i profesně. A do třetice to byla moje chuť něco dělat. Chtěl jsem mít nějaký prostor pro seberealizaci,“ popisuje začátky kurzu jeho vedoucí Smrček.

„Projekt RT mě zaujal od prvopočátku. Celý koncept tohoto projektu mi přišel skvělý a navíc jsem před mnoha lety měla podobný sen. Ve chvíli, kdy jsem byla oslovena, zda bych se na projektu podílela, byla to nabídka, která se nedala odmítnout. Těšila jsem se i na celý tým, jehož valnou většinu jsem neznala. To se zpočátku projevilo jako drobná nepříjemnost, protože dost členů týmu se naopak z dřívějška znalo, chvíli tudíž trvalo, než jsme se sehráli. Zlomilo se to ale už před jarním víkendem a pak už to byla naprostá paráda,“ vysvětluje instruktorka Kéďa.

„Posledních pár let dodržuji svoji osobní tradici. V létě vyrážím na nějakou skautskou akci. Rád objevuji své možnosti, poznávám nové lidi a potřeboval jsem

nasát novou inspiraci pro vedení v oddíle a motivaci pro další skautské činnosti, proto jsem si pro loňský rok vybral Projekt RT. Už před samotnou akcí jsem se těšil, ale pořád jsem nevěděl, co všechno mě čeká. Přijel jsem na víkendové setkání a už po pár hodinách jsem si říkal, že to je ono. Bylo super, že jsme se všichni poznali už na úvodním víkendu a naladili se na stejnou notu. Odjížděl jsem s novou partou přátel natěšený na letní část,“ popisuje Kuba první část kurzu.

„Po týdnu v lese jsem se vrátila zpátky do reality. Byl to těžký návrat. Už při cestě domů jsem se chtěla vrátit zpátky na tábořiště. Aspoň, že ti kamarádi mi zůstali. Nejdřív jsem se trochu bála, jestli to pro mě bude mít nějaký přínos, když už mám za sebou čekatelky a jsem instruktorka na rádcovském kurzu, ale ukázalo se, že opak je pravdou. Byla jsem unavená, ale hrozně šťastná, motivovaná, inspirovaná a nabytá novou energií. Bylo příjemné, že po nějaké době připravil někdo program pro mě a já si mohla jen užívat. Doporučuji to každému,“ vzpomíná na léto Anežka. ●

Projekt RT

rt.skauting.cz

23.–24. 4. v Plzni | 18.–27. 8. v Lisově

Přihlašování probíhá v těchto dnech.

ZZA Dakota – doškolovací

17. 4. Základna Želva, Cheb

Doškolovací zdravotnický kurz pro skauty, kteří již mají certifikát, ale potřebují si ho obnovit. Doporučená spodní věková hranice je 25 let. Cena je 350 Kč.

Zdravotnický kurz v Pardubicích

16.–18. 4., 30. 4. – 2. 5., 14.–16. 5.

Skautské centrum Vinice, Pardubice

Kurz, kde získáte platný certifikát zdravotníka zotavovacích akcí. Kurz se skládá z teoretické a praktické části. Kapacita je 23 účastníků a 2 náhradníci. Cena 500 Kč a podmínkou je mít 18 let.

Projekt RT 2021

23.–25. 4. Senečák u Plzně, 18.–27. 8. Tábořiště Lisov
<https://rt.skauting.cz/>

Roverský tábor pro všechny, kteří chtějí prožít léto se svými vrstevníky. Načerpání energie, inspirace a poznávání nových lidí, na to lákají organizátoři. Minimální věk je 15 let a doporučena je účast před 20. rokem.

ČK Vocať Pocad' 2021

23.–25. 4. Hostinné, 21.–23. 5. Desná,
18.–20. 6. Jablonné v Podještědí
<https://prihlaska.skautlib.cz/vp>

Víkendový čekatelský kurz, určený nejen skautům a skautkám z Libereckého kraje, kteří ovšem mají před ostatními přednost. Vocať Pocad' zve aktivní členy, kteří to se svou pomocí u oddílů myslí opravdu vážně. Minimální věk pro účast je 15 let.

Lanáč 2021

27.–30. 5., 10.–13. 6., 10.–12. 9. Senečák u Plzně
lanac.eu

Kurz se skládá ze tří částí – nízká, vysoká a speciální lana. Pokud vás zajímá pouze jedna část, lze se účastnit pouze jí, ale musíte mít splněné nižší části, takže pokud máte zájem pouze o nízká lana, nemusíte absolvovat vysoká. Kurz je spojený nejen se samotným vázáním lan, ale i s využitím zážitkové pedagogiky. Podmínkou je 18 let a doporučuje se účast skupiny členů jednoho střediska.

Fons Benišky

20.–29. 8., 22.–24. 10. Chata Benišky v Krkonoších
<https://fons.skauting.cz/>

Zážitkový kurz pro skauty i neskauty zaměřený na sebepoznání a seberozvoj. 10 dní na chalupě v Krkonoších, kde jsi hvězdám, horám, druhým i sám sobě tak nějak blíž. Je Ti 18–27 let? Přihlašování právě probíhá.

Vlčácký lesní kurz

17.–27. 8. Strážná, 24.–28. 9. Čáslav,
12.–14. 11. Křížek
<https://vlk.skauting.cz/vlk/o-vlku/>

Čekatelský lesní kurz určený pro skauty a skautky starší 15 let, kteří pracují s vlčaty, nebo se k ní chystají. Instruktóři lákají na propojení získání vědomostí zábavy a zážitků.

Kurz je určený pro lidi mezi 16–17 lety, a ačkoliv zkratka kurzu je VLK, jedná se o čekatelskou akci.

Upozornění: Informace jsou platné k 1. únoru 2021. Vzhledem k vývoji epidemiologické situace doporučujeme si aktuální stav ověřit na stránkách jednotlivých akcí.

Martin & Co.
EST. 1833

tak do toho
šlápní

kytary.cz

4camping.cz

Největší nabídka outdoorového a turistického vybavení v ČR!
290 značek • 185 000 ks zboží skladem • 2 660 výdejních míst

Vítěz **SHOPROKU** 2019
sportovní vybavení

vše skladem,
zítra u vás

poradíme s výběrem
telefon, e-mail, chat

290 značek, největší
výběr na jednom místě

SHOWROOM 10 000 m²

VÝSTAVA STANŮ
28. 5. – 22. 8. 2021

VÍCE INFO

www.4camping.cz
www.vystavastanu.cz

PRODEJNY

Praha (5x), Brno, Plzeň, Bratislava,
Ostrava, Hradec Králové, Liberec,
Pasohlávky, Vranovská pláž